

Ügyszám: **271/B/2000**
Keltezés: **Budapest, 2003.03.31 12:00:00 de.**
Előadó bíró: **Strausz János Dr.**
Közlöny információ: **9/2003. (IV. 3.) AB határozat**
Közzétéve a Magyar Közlöny 2003. évi 30. számában
AB közlöny: **XII. évf. 3. szám**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és megsemmisítésére, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a közforgalmi személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 287/1997. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdés f) pontjának "a hadirokkant és a hadiözvegy a hadigondozási igazolvány felmutatásával, továbbá ..." szövegrésze alkotmányellenes, ezért azt a határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

A közforgalmi személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 287/1997. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésének f) pontja az alábbi szöveggel marad hatályban:

"2. § (1) Díjmentes utazásra jogosult korlátlan számban:

a)-e)...

f) a hadirokkant kísérője, ha a hadirokkant az Országos Egészségbiztosítási Pénztár Országos Orvosszakértői Intézetének szakvéleménye alapján kísérőre szorul, és azt a hadigondozási igazolvány tartalmazza, a 2. kocsiosztályon."

2. Az Alkotmánybíróság

- a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény 1. §-a, 2. §-a, 7. §-a, 8. § (3) bekezdés a) pontjának második mondata, 10. § (2) és (4) bekezdései, 11. § (2) bekezdése, 22. § (1) bekezdése,

- a fegyveres erőknél 1945. március 31. és 1954. október 31. között szolgálatot teljesítettek hadigondozásáról szóló 1994. évi XLVI. törvény 1. § (1) bekezdése,

- a rádiózásról és a televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 119. § (4) bekezdése,

- a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény 50. § (1) bekezdés c) pontja,

- a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 164/1995. (XII. 27.) Korm. rendelet 14. §-a és 15. § (1) bekezdés b) pontja,

- a közforgalmi személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 287/1997. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése,

10. §-a, 16. § a) pontja, 21. § b) pontja és 24. § (1) bekezdés c) pontja,

- a kedvezményes üdültetésről szóló 35/2002. (V. 10.) HM rendelet 3. § a) pontja,

- a Hadigondozottak Közalapítványa létrehozásáról szóló 1116/1994. (XII. 9.) Korm. határozat és a mellékletét képező Alapító Okirat

alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvényt, valamint a rádiózásról és a televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 56. § (1) és (2) bekezdéseit érintő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény 1. §-a "Magyarországon élő" szövegrészének az Alkotmány 70/E. §-ába, valamint ugyanezen törvény 10. § (2) bekezdésének az Alkotmány 70/A. §-ába ütközését állító, és emiatt azok alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

5. Az Alkotmánybíróság a hadigondozást érintő jogszabályok módosítására és kiegészítésére, valamint az új nemzeti hadigondozási törvény megalkotásának elrendelésére irányuló indítványt visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

1. Az indítványozó a hadigondozásra vonatkozó több jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítását és megsemmisítését kérte.

A./

1.1. A hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény (a továbbiakban: Hdt.) 1. §-a - az indítványozó szerint alkotmány sértő módon - szűk körre szorítkozva állapította meg a hadigondozásra való jogosultságot. Kirekesztette pl. az I. világháború idején a császári és királyi közös hadsereg, a két világháború között és a II. világháború alatt a magyar királyi honvédség tényleges állományában szolgáló, a hadműveleti területen a honvédséggel együttműködő, valamint a rendészeti szervek állományában szolgáló, valamint 1919-ben a Vörös Hadsereggel harci érintkezésben levő szervek hivatásos tagjait a jogosultak közül. Kifogásolta azt is, hogy a törvény csak a Magyarországon élő magyar állampolgárokra vonatkozik, szerinte a Hdt. 1. §-a hátrányosan különbözteti meg azokat "akik magyar érdekekért sérültek és károsultak", de már nem Magyarországon élő magyar állampolgárok, pedig az

állam volna felelős mindannyiuk hadigondozási ellátásáért is.

A Hdt. 2. §-a, valamint ezzel összefüggően a fegyveres erőknél 1945. március 31. és 1954. október 31. között szolgálatot teljesítettek hadigondozásáról szóló 1994. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Fhdt.) 1. §-a alkotmányellenességének megállapítását arra hivatkozva kérte az indítványozó, hogy e törvényi előírások hátrányos megkülönböztetést alkalmazva kizárták a hadigondozásból az 1954. október 31-től katonai szolgálatot teljesített sérültek és károsult katonák, valamint hozzátartozóik jelentős részét.

Ezek az előírások az indítványozó hivatkozása szerint sértik az Alkotmány 6. § (3) bekezdését, 17. §-át (az indítványozó érvelése tartalmilag a 70/E. § sérelmére utal), 19. §-át, 27. §-át, 35. § (2) bekezdését, 36. §-át, 54. § (1) bekezdését, 59. § (1) bekezdését, 70/A. §-át, 70/H. §-át, továbbá a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 69. §-át, 135. §-át, 188. §-át, 189. §-át, 190. § (1) és (2) bekezdését, valamint a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat) 17. § - 20. §-ait, 23. §-át, 24. § (1) bekezdését, 25. § (2) bekezdését, 27. §-át.

1.2. A Hdt. 7. §-a azért alkotmányellenes az indítványozó álláspontja szerint, mert diszkriminatív módon kirekesztette a hadirokkant feleséget a hadirokkant családtagok köréből. Ugyanilyen okból tartja alkotmányellenesnek a Hdt. 22. § (1) bekezdését is, amely a hadirokkant feleségét és gyermekét - hátrányos megkülönböztetést alkalmazva - kizárta a hadigondozottakat megillető közlekedési kedvezményekből. Álláspontja szerint ezek az előírások az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontjába, 35. § (1) bekezdés b) pontjába, 35. § (2) bekezdésébe, 36. §-ába, 70/A. §-ába ütköznek, és ellentétesek a Jat. 18. § (3) bekezdése, 19. § - 20. §-ai, 25. §-a, 27. § c) pontja előírásaival.

1.3. A Hdt. 8. § (3) bekezdés a) pontjának második mondata azért alkotmányellenes - állítja az indítványozó -, mert a honvédelmi szolgálat következtében meghalt, illetve hadirokkantként elhunyt házastársra tekintettel indokolatlanul feléleszti a hadigondozásra való jogosultságot, ha az özvegy újabb házasságában is megözvegyül, ez pedig a hadigondozás rendszeréből jelentős pénzalapot elvon. A kifogásolt rendelkezés sérti az Alkotmány 15. § - 16. §-ait, 36. §-át, valamint a Jat. 17. § - 20. §-ait, és 27. §-át.

1.4. Az indítványozó szerint a Hdt. 10. § (2) bekezdésének utolsó fordulata (az I-IV. járadékcsoportha tartozók számára megállapított egyösszegű, egységesen 50.000.-Ft összegű térítés) azért alkotmány sértő, mert a térítés összege a sérelem mértékével nem áll arányban, a maga részéről a differenciált összegű térítés megállapítását tartja elfogadhatónak.

Kéri az indítványozó a Hdt. 10. § (4) bekezdés

felülvizsgálatát is. A Hdt. 10. § (4) bekezdését időközben az e törvény módosításáról szóló 2000. évi CIV. törvény 2. §-a - az indítványozó álláspontjával egyező tartalommal - megváltoztatta. Az Alkotmánybíróságnak az erre vonatkozó tájékoztatása ellenére a kérelmező kiterjesztette indítványát az inflációs veszteségek kiegyenlítésének igényére, továbbá az időközben meghalt eredeti jogosultak törvényes örököseit megillető örökrész elismertetésére, mert - érvel az indítványozó - az állam a késői szabályozás miatt jogtalan előnyhöz jutott, a potenciális igényjogosultaknak pedig kárt okozott, aminek a visszatérítésére köteles.

Ezért szerinte a sérelmezett törvényi előírások az Alkotmány 13. § (1) bekezdése, 36. §-a, 70/A. §-a rendelkezéseibe ütköznek és ellentétesek a Jat. 19. § - 20. §-aival, 23. § - 25. §-aival, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 355. § (1) bekezdésével, és 357. § (4) bekezdésével.

1.5. A Hdt. 11. § (2) bekezdését az indítványozó azért tartja alkotmányellenesnek, mert az V. járadékosztályba sorolt hadirokkant havi járadékának összege "ösztönzője lehet a hadirokkant idő előtti elhalálozásának, mivel özvegye nagyobb összegű járadékot kap, mint életében a hadirokkant, miért is (e) rendelkezés megszüntetése életvédelmi érdek." Hátrányos megkülönböztetést idézett elő az indítványozó szerint a kifogásolt előírás. A hadigondozottak járadékosztályba sorolásánál a hadigondozottak társadalmi helyzetét, műveltségi fokát, katonai rendfokozatát, a sérelmek mértékét V helytelenül - figyelmen kívül hagyta a jogalkotó.

A kifogásolt rendelkezések szerinte az Alkotmány 14. §-ába, 17. §-ába, 19. § (3) bekezdés b) pontjába, 36. §-ába, 54. § (1) bekezdésébe, 70/A. §-ába ütköznek és ellentétesek a Jat. 17. § - 20. §-aival, 25. § (2) bekezdésével, 27. § c) pontjával, valamint a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Ftv.) 23. §-ával.

2. Az indítványozó a rádiózásról és a televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 119. § (4) bekezdését azért tartja alkotmányellenesnek, mert e rendelkezés a hadirokkantak és a hadiözvegyek tekintetében sérti az egy televíziós készülék díjmentes használatát biztosító, a Hdt. 23. §-ában foglalt előírást.

Az indítványozó szerint a sérelmezett előírás sérti az Alkotmány 2. §-át, 17. §-át, 19. § (3) bekezdés b) pontját, 36. §-át, 70/A. §-át, a Jat. 17. § - 20. §-ait, 27. § c) pontját, továbbá a Hdt. 23. §-át.

3. A szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) 50. § (1) bekezdés c) pontja, amely a hadigondozottat megillető közgyógyellátásra való jogosultságot állapítja meg, az indítványozó szerint sérti az Alkotmány 36. §-át, továbbá a

Jat. 17. § - 20. §-ait és 27. §-át. Az alkotmányos szabályozás szerinte az lenne, ha minden hadigondozottat alanyi jogon illetné meg a közgyógyellátás, annak megállapítása nem szociális rászorultság alapján történne. A közgyógyellátás intézményét a hadigondozottak vonatkozásában a Hdt.-ben kell rendezni - véli az indítványozó.

4. A közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 287/1997. (XII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Út. r.) 2. § (1) bekezdés d) pontja (amely időközben f) pontra változott), 2. § (3) bekezdése, 10. §-a, 16. §-a, 21. § b) pontja, 24. § (1) bekezdés c) pontja hátrányos megkülönböztetésben megnyilvánuló alkotmányellenességet idéz elő az indítványozó szerint. A Hdt. ugyanis térítésmentes utazási lehetőségeket biztosít, az Út. r. azonban ezeket a II. osztályú utazásra szűkíti, valamint kizárja a díjmentességet a helyjegyre, és az InterCity pótjegyre.

A kifogásolt előírások - véleménye szerint - sértik az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontját, 35. § (1) bekezdés b) pontját, 35. § (2) bekezdését, 36. §-át, 70/A. §-át, a Jat 15. §-át, 17. §-át, 18. § (3) bekezdését, 19. §-át, 20. §-át, 23. § - 25. §-ait, 27. §-át, 29. §-át, valamint a Hdt. 22. § (1) bekezdését.

5. A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 164/1995. (XII. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gk. r.) 14. §-a és 15. § (1) bekezdés b) pontja - az indítványozó szerint - hátrányos megkülönböztetést okoz, mert nem minden hadirokkant kapja meg a közlekedési kedvezményt, hanem csak az, aki arra szociálisan rászorult. Alkotmányellenesnek véli azt a rendelkezést is, amely során a személygépjármű szerzési és átalakítási keretszámot a miniszter csak a Mozgáskorlátozottak Egyesületének Országos Szövetségével egyetértésben állapítja meg, a Magyar Hadigondozottak Országos Nemzeti Szövetségével (a továbbiakban: MAHONSZ) való együttműködést pedig jogalkotói kötelezettségként a kedvezmények elosztása során nem írja elő.

Mindez az indítványozó álláspontja szerint sérti az Alkotmány 17. §-át, 19. § (3) bekezdés b) pontját, 35. § (2) bekezdését, 36. §-át, 63. § (1) bekezdését, 70/A. §-át, 70/C. §-át, továbbá az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (a továbbiakban: Etv.) 1. §-át, 2. § (1) bekezdését, 3. § (1) bekezdését, 6. § (1) bekezdését, valamint Jat. 17. § - 20. §-ait, és 27. §-át.

6. A honvédelmi üdültetésről szóló 11/1998. (VI. 11.) HM rendelet (a továbbiakban: Ür. 1.) 3. §-a azért alkotmányellenes az indítványozó szerint, mert csak szűk katonai és polgári igényjogosulti körnek teszi lehetővé a honvédelmi üdültetést, hadigondozottaknak azonban nem, ezért ez a rendelkezés sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 17. §-át, 36. §-át, 70/A. §-át, a 70/H. §-át, továbbá a Hvt. 10. § i) pontját, 188. §-át, valamint a Jat. 17. § - 20. §-ait és 29. §-át.

Az Ür. 1.-et időközben a honvédelmi üdültetésről szóló 16/2001. (VI. 18.) HM rendelet hatályon kívül helyezte, amelyet pedig a kedvezményes üdültetés rendjéről szóló 35/2002. (V. 10.) HM rendelet (a továbbiakban: Ür. 2.) szintén hatályon kívül helyezett. Minthogy az új jogi szabályozás a rendelkezésekben tartalmi változást nem hozott, az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az Ür. 2-nek az igényjogosultak körére vonatkozó előírásaira végezte el, figyelemmel a kialakított gyakorlatára, amely szerint az Alkotmánybíróság a támadott jogszabály hatályon kívül helyezése esetén az indítványban megjelölt, de hatályon kívül helyezett jogszabály helyett az annak helyébe lépő új jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg, ha az új jogszabály is tartalmazza a korábbi jogszabálynak az indítványozó által támadott rendelkezését. (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456., 457., 822/B/1998. AB határozat, ABK 2002. augusztus-szeptember, 499.)

7. Az indítványozó kifogásolta a Hadigondozottak Közalapítványa létrehozásáról szóló 1116/1994. (XII. 9.) Korm. határozat (a továbbiakban: Hat.) és a mellékletét képező Alapító Okirat tartalmát, mert az állítása szerint nem a MAHONSZ közreműködésével született, az Alapítvány kuratóriumában pedig az állam többsége az érdekképviselői tagokkal szemben hátrányos erőfölényt jelent. Ez sérti az Alkotmány 17. §-át, 36. §-át, továbbá a Jat. 17. §-át, 19. §-át, 20. §-át. 27. § c) pontját és 29. §-át.

B./

Az indítványozó a hadigondozottak ellátásával kapcsolatos egyes törvényi rendelkezések hiányosságai miatt az alkotmányellenesség megállapítását jogalkotói mulasztásokra hivatkozva is kérte.

1.1. Álláspontja szerint az Rtv. 56. § (1) és (2) bekezdései azért alkotmányellenesek, mert a jogalkotó nem biztosította a MAHONSZ -nak mint érdekképviselői szervnek a kuratóriumba történő tagi delegálási jogát, ezért ez a mulasztás az Alkotmány 2. §-át, 17. §-át, 19. § (3) bekezdés b) pontját, 36. §-át, 70/A. §-át, továbbá a Jat. 17. § - 20. §-ait, 27. § c) pontját, valamint a Hdt. és az Ftv. egyes (nem konkretizált) előírásait sérti.

1.2. Az indítványozó szerint a Hdt. mulasztásos alkotmányértéktét idézett elő azáltal, hogy a hadirokkantak és a hadigondozottak életviszonyainak fontos részleteit nem szabályozta. Elmulasztotta szabályozni a hadigondozottak vaksági pótlékát, valamint az érdekképviselői társadalmi szerv közadakozásból és a Svájci Vöröskereszt adományaiból vásárolt (épült), kártalanítás nélkül államosított ingatlanaival kapcsolatos kárpótlást, de pl. a járadéksegélyt, az új életpályára kiképzést, a különböző jogokat, előnyöket és kedvezményeket is.

A hiányos jogi szabályozás - az indítványozó szerint - sérti az Alkotmány 15. § - 17. §-ait, 19. § (3) bekezdés b) pontját, 35. § (1) bekezdés c) pontját, 36. §-át, 37. § (3) bekezdését, 59. § (1) bekezdését, 63. § (1) bekezdését, 67. § (1) bekezdését, 70/A. § (1)-(3) bekezdéseit, továbbá - a kárpótlás tekintetében - az Alkotmány 13. § (1) és (2) bekezdéseit, továbbá a Ptk. 98. §-át, 112. § (2) bekezdését és 115. §-át.

1.3. Az indítványozó szerint a Hdt. elmulasztotta szabályozni a hadirokkantak, hadigondozottak és a volt hadigondozottak társadalmi érdekképviselője pénzügyi támogatását. Mindezek sértik az indítványozó szerint az Alkotmány 19. § (2) bekezdését, 36. §-át, 63. §-át, a Jat 3. § b) pontját, 17. § - 20. §-ait, 27. §-át.

1.4. Alkotmány sértőnek tartja az indítványozó azt is, hogy a Hdt. megalkotásával a jogalkotó megszüntette a Hadigondozó Bizottságot, és elmulasztotta az ennek helyébe lépő új jogi szabályozás megalkotását. Ezáltal lehetetlenné vált - állítja az indítványozó - a hadigondozottak közérdekű ügyeinek demokratikus elintézése, ami pedig sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 19. § (3) bekezdés b) pontját, 36. §-át, 42. §-át, 70/A. §-át, továbbá a Jat. 3. § b) pontját.

1.5. A Hdt. 17. § rendelkezéseire kötődően a törvény elmulasztotta szabályozni a hadirokkantak és hozzátartozóik ingyenes gyógyszerellátásának biztosítását, állítja az indítványozó. A közgyógyoszerellátást a jogszabály a szociális ellátás esetei között említi ugyan, de nem mozdította elő más módon a hadigondozottak önálló életvitelének javítását, a társadalmi életben való aktív részvételét, a gyermekeiről való kielégítő gondoskodást. Az indítványozó utal arra is, hogy szerinte e tárgyú jogszabályok kiadásának elmulasztása a hadigondozottaknak kárt okozott, amelyért az állam kárfelelősséggel tartozik.

Az indítványozó szerint a mulasztás következtében sérül az Alkotmány 17. §-a, 19. § (2) bekezdése, 35. § (2) bekezdése, 36. §-a, 67. § (1) bekezdése, 70/A. §-a, 70/D. § - 70/E. §-ai, 70/K. §-a, továbbá a Jat. 17. § - 20. §-a, 23. §-a, 24. § (1) bekezdése, 27. §-a, valamint a Ptk. 339. §-a és az Ftv. 1. § - 4. §-ai és a 12. §-a.

1.6. Az indítványozó szerint alkotmányellenes mulasztás az is, hogy a Hdt. nem szabályozta a hadirokkant-jelvény adományozásának és viselésének feltételeit, továbbá a köztisztviselőben álló hadirokkant, hadiözvegy, hadigyám, hadiárva, hadigondozotti családtag címhasználatát. Ez a mulasztás sérti a hadirokkantakat és más hadigondozottakat, különösen pedig jó hírnevük megtartását és megerősítését.

Ezeknek az alkotmány sértéseknek az alapját az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében, 19. § (3) bekezdés b) pontjában, 35. § (1) bekezdés a) pontjában, 36. §-ban, 54. § (1) bekezdésében, 59. § (1) bekezdésében, 70/A. §-ban, 70/H.

§ (1) bekezdésében, továbbá a Jat. 17. § - 20. §-aiban, 23. §-ban, 24. § (1) bekezdésében és 24. § (2) bekezdés a) pontjában jelölte meg.

1.7. Mulasztásos alkotmánysértést valósított meg - az indítványozó szerint - a Hdt. azzal is, hogy nem szabályozta a hadirokkantaknak haláluk esetére az ingyenes sírhely biztosítását, ezzel pedig megsértette az Alkotmány 17. §-át, 19. § (3) bekezdés b) pontját, 36. §-át, 59. §-át, 70/A. §-át, 70/H. §-át, továbbá a Jat. 17. §-át, 18. § (1) bekezdését, 19. § -20. §-ait, 27. § c) pontját.

1.8. Mulasztásos alkotmánysértésnek tartja az indítványozó azt is, hogy a jogalkotó nem állapított meg törvényi előírásokat számos egyéb jogviszony rendezésére. Ilyeneknek minősíti pl. a hadirokkantaknak és hadigondozottaknak az állami ünnepeken való részvétele protokolláris szabályait; a hőskről való megemlékezések megtartásához nélkülözhetetlen helyiségek biztosítását; a külföldi hadigondozotti nemzeti szervezetekkel való bajtársi kapcsolattartás állami támogatását; a hadirokkantak életminősége javítását célzó műszaki, technikai fejlesztési rendelkezések megállapítását és a pénzügyi források garantálását; a hadigondozottakat érintő lakásellátás intézményrendszerének kidolgozását, a hadirokkantakat érintő vállalkozások állami támogatási rendjének kimunkálását; a hadigondozottak ingyenes belépésének biztosítását a honvédségi és a belügyi kulturális, sport rendezvényekre. Az e körben említettek tekintetében az indítványozó nem jelölte meg azokat az alkotmányos előírásokat, amelyeket sért az általa nélkülözhetetlennek tartott ellátási formák jogi szabályozásának hiánya.

C./

Az indítványozó - az utólagos normakontroll, valamint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség tárgyköreiben egyaránt - javaslatokat is tesz a helyesnek vélt jogi szabályozásra, a hatályos előírások korszerűsítésére. A jogi szabályozás - nézete szerint - csak új, egységes nemzeti hadigondozásügyi törvény megalkotásával lehetséges.

Az Alkotmánybíróság - véleményezés végett - az indítványt megküldte a honvédelmi miniszternek, valamint a szociális- és családügyi miniszternek.

II.

Az indítvánnyal érintett és az Alkotmánybíróság által vizsgált jogszabályok:

Az Alkotmánynak az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezései:

"2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam."

"6. § (3) A Magyar Köztársaság felelősséget érez a határain kívül élő magyarok sorsáért, és előmozdítja a Magyarországgal

való kapcsolatuk ápolását."

"13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot."

"14. § Az Alkotmány biztosítja az öröklés jogát.

15. § A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét.

16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.

17. § A Magyar Köztársaság a rászorulókról kiterjedt szociális intézkedésekkel gondoskodik."

"19. § (1) A Magyar Köztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szerve az Országgyűlés.

(2) Az Országgyűlés a népszuverenitásból eredő jogait gyakorolva biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés

a) ...,

b) törvényeket alkot,

c) -m)..."

"27. § Az Országgyűlés tagjai az állampolgári, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosaihoz, az Állami Számvevőszék elnökéhez és a Magyar Nemzeti Bank elnökéhez kérdést, a Kormányhoz, a Kormány bármely tagjához és a legfőbb ügyészhez interpellációt és kérdést intézhetnek a feladatkörükbe tartozó minden ügyben."

"35. § (1) A Kormány

a) védi az alkotmányos rendet, védi és biztosítja a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait;

b) biztosítja a törvények végrehajtását;

c) irányítja a minisztériumok és a közvetlenül alárendelt egyéb szervek munkáját, összehangolja tevékenységüket;

d) -k)...

(2) A Kormány a maga feladatkörében rendeleteket bocsát ki, és határozatokat hoz. Ezeket a miniszterelnök írja alá. A Kormány rendelete és határozata törvénnyel nem lehet ellentétes. A Kormány rendeleteit a hivatalos lapban ki kell hirdetni."

"36. § Feladatának ellátása során a Kormány együttműködik az érdekelt társadalmi szervezetekkel."

"37. § (3) A Kormány tagjai feladatuk ellátása körében rendeleteket adhatnak ki. Ezek azonban törvénnyel vagy a Kormány rendeletével nem lehetnek ellentétesek. A rendeleteket a hivatalos lapban ki kell hirdetni."

"54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani."

"59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog."

"63. § (1) A Magyar Köztársaságban az egyesülési jog alapján mindenkinek joga van a törvény által nem tiltott célra szervezeteket létrehozni, illetőleg azokhoz csatlakozni."

"67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges."

"70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti."

"70/C. § (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy gazdasági és társadalmi érdekeinek védelme céljából másokkal együtt szervezetet alakítson vagy ahhoz csatlakozzon."

"70/D. § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

(2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg."

"70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg."

"70/F. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot.

(2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg."

"70/H. § (1) A haza védelme a Magyar Köztársaság minden állampolgárának kötelessége.

(2) Az állampolgárok az általános honvédelmi kötelezettség alapján fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálatot, illetőleg törvényben meghatározott feltételek szerint polgári szolgálatot teljesítenek."

"70/K. § Az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a kötelességek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők."

Hdt.-nek az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezései:

"1. § E törvényben megállapított feltételek alapján hadigondozásra jogosult az a Magyarországon élő magyar

állampolgár, aki

- a) katonai szolgálat;
- b) kötelező katonai előképzés;
- c) légitámadás és hadművelet;
- d) visszamaradt robbanóanyag felrobbanása (a továbbiakban együtt: szolgálat) során vagy következtében (a továbbiakban: következtében) testi épségének vagy egészségének károsodása folytán hadieredetű fogyatkozást szenvedett (a továbbiakban: hadirokkant), továbbá akit hadigyámoltként, hadiözvegyként, hadiárvaként, illetőleg hadigondozott családtagként kell gondozásba venni. (A továbbiakban együtt: hadigondozott).

2. § E törvény alkalmazásában

a) katonai szolgálat:

- 1. az első vagy második világháborúban teljesített hadiszolgálat (beleértve a hadifogságot és a közérdekű vagy kiegészítő katonai munkaszolgálatot is), vagy
- 2. 1945. március 31. előtt hivatásos vagy nem hivatásos állományban teljesített bármely tényleges katonai (honvédségi, légoltalmi, polgári védelmi, határőrségi) szolgálat (beleértve a fegyvergyakorlatot és lövészkiképzést is);

b) hadifogság: a szolgálat teljesítése közben bekövetkező fogságba ejtés és fogságban tartás, beleértve az idegen haderő által nem katonai szolgálatot teljesítő fogságba ejtését, illetőleg polgári személyek elhurcolását is, valamint ezek időtartamát;

c) munkaszolgálat: közérdekű vagy kiegészítő munkaszolgálat (beleértve a kényszerű munkaszolgálatot is), továbbá hadi vagy közérdekű munkára, illetőleg légoltalmi szolgálatra történő igénybevétel;

d)-h) (...) "

"5. § (1) Hadiözvegy a szolgálat következtében meghalt személy özvegye. Hadiözvegy továbbá a hadirokkantként hadigondozásba vett személy özvegye is, ha a házasságot a hadieredetű sérülés bekövetkezése előtt kötötték, vagy a házastárs halálakor már legalább 5 éve együtt éltek, vagy házasságukból gyermek született.

(2) A külön élő, illetőleg az elvált házastárs hadiözvegy, amennyiben a bíróság a házastársát tartásdíj fizetésére kötelezte."

"7. § Hadigondozott családtag a szolgálat következtében meghalt személynek, illetőleg a hadirokkantnak az általa életében ténylegesen eltartott, 60. évét betöltött, vagy legalább 67 %-ban csökkent munkaképességű szülője, nagyszülője, testvére és féltestvére."

"8. § (3) Megszűnik a hadigondozásra jogosultság, ha

a) a hadiözvegy újból megházasodik, kivéve, ha hadirokkanttal köt házasságot. A szolgálat következtében meghalt, illetve hadirokkantként elhunyt házastársára tekintettel feléled a hadigondozásra jogosultság, ha az özvegy újabb házasságában is megözvegyül;

b)-e) (...) "

"10. § (2) A térítés mértéke:

I. járadékosztályba sorolt hadirokkant esetén 250 000 Ft,
II. járadékosztályba sorolt hadirokkant esetén 200 000 Ft,
III. járadékosztályba sorolt hadirokkant esetén 150 000 Ft,
IV. járadékosztályba sorolt hadirokkant esetén 100 000 Ft,
V. járadékosztályba sorolt hadirokkant, valamint a hadiözvegy esetén 75 000 Ft,
volt hadiárva, volt hadigyámolt és a volt hadigondozott családtag részére 50 000 Ft."

"10. § (4) Volt hadiárva, akit szülője halála miatt, volt hadigyámolt, akit szülője hadirokkantsága miatt, volt hadigondozott családtag, akit unokája, gyermeke vagy testvére halála miatt hadiárvaként, hadigyámoltként, illetve hadigondozott családtagként hadigondozásba vettek, vagy aki okirattal bizonyítja, hogy ezen ellátások valamelyike iránti igénye fennállt."

"11. § (2) A járadék havonkénti összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének %-ban kifejezett mértéke.

I. járadékosztályba sorolt hadirokkant esetén 150%,
II. járadékosztályba sorolt hadirokkant esetén 135%,
III. járadékosztályba sorolt hadirokkant esetén 120%,
IV. járadékosztályba sorolt hadirokkant esetén 95%,
V. járadékosztályba sorolt hadirokkant esetén 70%."

"22. § (1) A hadirokkant és hadiözvegy térítésmentesen veheti igénybe a helyi tömegközlekedési és a helyközi (távolsági) tömegközlekedési (vonat, autóbusz, hajó, komp stb.) eszközöket."

"23. § (1) A hadirokkant és hadiözvegy mentes a televízió előfizetési díjának megfizetése alól.

(2) Ez a kedvezmény háztartásonként egy televízió műsorvevő készülékre terjed ki."

"28. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy e törvény alapján
a) az egyösszegű térítés és a hadigondozotti járadék megállapításának és folyósításának
b) a hadigondozotti ellátások és kedvezmények igénybevételére jogosító hadigondozotti igazolvány tartalmi és formai kellékeinek, az igazolvány kiadásának, valamint a hadieredetű fogyatkozás megállapítása orvosszakmai szempontjainak;
c) a hadirokkantak gyógyászati segédeszköz ellátásának;
részletes szabályait rendeletben állapítsa meg."

Fhdt.:

"1. § (1) A hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény alapján hadigondozásra jogosultnak kell tekinteni azt a Magyarországon élő magyar állampolgárt, aki 1945. március 31. és 1954. október 31. közötti időszakban a fegyveres erőknél (néphadsereg, a Belügyminisztérium csapatai, a polgári védelem szervei) hivatásos, továbbszolgáló vagy hadkötelezettség alapján teljesített szolgálata során hadirokkanttá vált, valamint a törvény szerint hadigondozásra jogosult hozzátartozóit."

Rtv.:

"119. § (4) A vezetékes műsorelosztó távközlő rendszer tulajdonosa vagy üzemben tartója az egyes műsorcsatornák

működtetéséért csak az előfizetőktől szedhet üzemeltetési díjat. Ez alól kivételt képez, ha a műsorszolgáltató a távközlési tevékenységéért ellenszolgáltatást fizethet azzal, hogy ilyen esetben az adott műsorszolgáltatási csomag díja nem változhat."

Szt.:

"50. § (1) Közgyógyellátásra jogosult

a)-b) ...

c) a pénzellátásban részesülő hadigondozott és a nemzeti gondozott;

d)-h) ...."

Út. r. szövege az indítvány benyújtásakor:

"2. § (1) Díjmentes utazásra jogosult korlátlan számban:

a) a gyermek felnőtt kíséretében 4 éves koráig, amennyiben külön ülőhelyet nem foglal el bármely a személyi azonosításra alkalmas igazolvány (igazolás) felmutatásával, a 3. § e) pontja szerinti utazás kivételével;

b) 65. életéve betöltése napjától a magyar állampolgár - ideértve nemzetközi szerződés rendelkezése esetén a szerződés hatálya alá tartozó külföldi állampolgárt is - a 2. kocsiosztályon, személyi igazolványa vagy bármely más személyi azonosításra alkalmas igazolvány (igazolás) felmutatásával;

c) az országgyűlési képviselő képviselői igazolványa felmutatásával bármely kocsiosztályon;

d) a hadirokkant és a hadiözvegy a hadigondozási igazolvány felmutatásával, továbbá a hadirokkant kísérője, ha a hadirokkant az Országos Egészségbiztosítási Pénztár Országos Orvosszakértői Intézetének szakvéleménye alapján kísérőre szorul, és azt a hadigondozási igazolvány tartalmazza, a 2. kocsiosztályon.

(2) a), b) (...)

(3) A díjmentesség a helyjegyre, valamint az InterCity pótjegyre nem vonatkozik."

"10. § Korlátlan számú díjmentes utazásra jogosultak a 2. § (1) bekezdésében felsorolt személyek, az ott meghatározott feltételek szerint."

"16. § Korlátlan számú díjmentes utazásra jogosult:

a) (...)

b) a 3. § (1) bekezdésének b) pontjában megjelölt személy,

c) a 2. § (1) bekezdésének b)-d) pontjaiban megjelölt személy."

"21. § Korlátlan számú díjmentes utazásra jogosult:

a) (...)

b) a 2. § (1) bekezdésének a) és c)- d)) pontjaiban megjelölt személy;

c) (...)"

24. § (1) Korlátlan számú díjmentes utazásra jogosult:

a)-b) (...)

c) a 2. § (1) bekezdésének c)-d) pontjaiban meghatározott személy, az ott meghatározott feltételekkel;

d)-f) (...)"

Út. r. szövege az indítvány elbírálásakor:

"Kedvezmények az országos közforgalmú vasutak vonalain
2. § (1) Díjmentes utazásra jogosult korlátlan számban:
a) a felnőtt kíséretében utazó gyermek 6 éves koráig bármely,
a személyi azonosításra alkalmas okmány felmutatásával a 3. §
e) pontja szerinti utazás kivételével;
b) 65. életéve betöltése napjától a magyar állampolgár -
ideértve nemzetközi szerződés rendelkezése esetén a szerződés
hatálya alá tartozó külföldi állampolgárt is - a 2.
kocsiosztályon, személyi igazolványa vagy bármely más
személyi azonosításra alkalmas okmány felmutatásával;
c) a magyar jogszabályok alapján a nyugdíjfolyósító szerv
által megállapított nyugellátásban részesülő 65 éven felüli
külföldi állampolgár a 2. kocsiosztályon a nyugdíjfolyósító
szerv igazolása és bármely, a személyi azonosításra alkalmas
okmány alapján;
d) a szomszédos államokban élő magyarokról szóló 2001. évi
LXII. törvény (a továbbiakban: Szátv.) 8. §-a (2)
bekezdésének b) pontjában meghatározott, 65. életévét
betöltött külföldi állampolgár és a 65. életévét betöltött
hozzátartozója a nevére kiállított "Magyar igazolvány",
illetve a "Magyar hozzátartozói igazolvány" felmutatásával a
2. kocsiosztályon;
e) az országgyűlési képviselő képviselői igazolványa
felmutatásával bármely kocsiosztályon;
f) a hadirokkant és a hadiözvegy a hadigondozási igazolvány
felmutatásával, továbbá a hadirokkant kísérője, ha a
hadirokkant az Országos Egészségbiztosítási Pénztár Országos
Orvosszakértői Intézetének szakvéleménye alapján kísérőre
szorul, és azt a hadigondozási igazolvány tartalmazza a 2.
kocsiosztályon."
(2) (...)
(3) A díjmentesség a helyjegyre, valamint az InterCity és az
InterCity Rapid pótjegyre nem vonatkozik."

"Kedvezmények a helyközi (távolsági) menetrend szerinti
autóbusz-közlekedésben
10. § Korlátlan számú díjmentes utazásra jogosultak a 2. §
(1) bekezdésében felsorolt személyek, az ott meghatározott
feltételek szerint."

"Kedvezmények az elővárosi vasút
(Budapesti Közlekedési Rt. - Helyiérdekű Vasút) vonalain
16. § Korlátlan számú díjmentes utazásra jogosult:
a) a 2. § (1) bekezdésében felsorolt személyek az ott
meghatározott feltételek szerint,
b) a 3. § (1) bekezdésének b) pontjában megjelölt személy."

"Kedvezmények a személyhajózás és révközlekedés menetrend
szerinti járatain
(a szárnyashajó és a sétahajó kivételével)
21. § Korlátlan számú díjmentes utazásra jogosult:
a) (...)
b) a 2. § (1) bekezdésének a), d), e), f) pontjaiban megjelölt
személy,
c) (...)"

"Kedvezmények a menetrend szerinti helyi tömegközlekedésben
24. § (1) Korlátlan számú díjmentes utazásra jogosult:
a)-b) (...)"

c) a 2. § (1) bekezdésének c)-f) pontjaiban megjelölt személy,
d)-f) (...)"

A Gk. r.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezései:

"14. § (1) Az évente kiadható szerzési és átalakítási támogatások keretszámát a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetségével (a továbbiakban: MEOSZ) egyetértésben a népjóléti miniszter határozza meg és teszi közzé a Népjóléti Közlönyben - a költségvetési törvény függvényében - minden év április 30-ig.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakon túl a népjóléti miniszter minden év november 15-éig a szerzési és átalakítási támogatás pótkeretszámát a MEOSZ-szal egyetértésben megállapíthatja.

15. § (1) A hivatal az általa létrehozott bizottság véleményének figyelembevételével a 11. § (1) bekezdése szerinti határozat alapján

a) (...)

b) az átalakítási támogatás kielégítéséről a tárgyévben folyamatosan dönt.

A bizottság tagjai a MEOSZ elnöke által meghatalmazott képviselő, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat megyei (fővárosi) tisztii főorvosa által megbízott szakorvos, valamint a hivatal által felkért személy."

A Gk. r.-nek az indítvány benyújtását követően módosított rendelkezése:

"14. § (1) Az évente kiadható szerzési és átalakítási támogatások keretszámát a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetségével (a továbbiakban: MEOSZ) egyetértésben a népjóléti miniszter határozza meg és teszi közzé a Minisztérium hivatalos lapjában - a költségvetési törvény függvényében - minden év április 30-ig."

Ür. 1.:

"3. § E rendelet alkalmazásában

a) igényjogosult személy

1. a honvédelmi szerv hivatásos, szerződéses állományú tagjai, és azok közvetlen családtagjai,

2. a honvédelmi szervvel köztisztviselői, közalkalmazotti (ügyészi, ügyészségi alkalmazotti) jogviszonyban állók és azok közvetlen családtagja,

3. a honvédelmi miniszter által alapított, 100%-os állami tulajdonban lévő gazdasági társaságokkal - amelyek tekintetében a tulajdonosi jogokat is a honvédelmi miniszter gyakorolja - munkaviszonyban állók és azok közvetlen családtagjai,

4. a honvédségi érdekvédelmi, érdek-képviselői szervekkel, a honvéd önkéntes és magánnyugdíj és egészségbiztosítási pénztárakkal, valamint a HM Szociálpolitikai Alapítvánnyal munkaviszonyban állók és azok közvetlen családtagjai,

5. az 1-4. alpontban felsorolt szervektől nyugállományba került személyek és azok közvetlen családtagjai,

6. a hivatásos és a nyugállományban elhunyt személy özvegye

- és ellátásra jogosult közvetlen családtagjai,
- 7. a honvédség nemzeti gondozottja és közvetlen családtagjai,
- 8. a honvédelmi miniszter által rehabilitált személyek és azok közvetlen családtagjai,
- 9. az igényjogosult személy unokája 14 éves korig;"

Ür. 2.:

"3. § E rendelet alkalmazásában

a) Igényjogosult:

- 1. a hivatásos és szerződéses katona, valamint családtagjai,
- 2. a honvédséggel köztisztviselői, közalkalmazotti jogviszonyban, illetve munkaviszonyban álló munkavállaló (a továbbiakban együtt: munkavállaló) és családtagjai,
- 3. a honvédségi érdekvédelmi, érdek-képviselési szervezetekkel, a honvéd önkéntes és magánnyugdíj-, egészségbiztosítási pénztárakkal, valamint a Magyar Honvédség (a továbbiakban: MH) Szociálpolitikai Alapítvánnyal munkaviszonyban álló személy és családtagjai,
- 4. a nyugállományú katona és a honvédségtől nyugdíjazott munkavállaló és családtagjai,
- 5. a hivatásos és nyugállományú katona özvegye és árvaellátásra jogosult családtagjai,
- 6. a honvédség nemzeti gondozottja,
- 7. a honvédelmi miniszter által rehabilitált, külön határozatban igényjogosultságot szerzett katonaszemély és családtagjai,
- 8. a honvédelmi miniszter által alapított közhasznú társaság azon munkavállalója, aki a társaság alapításakor a honvédség közalkalmazottja vagy köztisztviselője volt és családtagjai;
- 9. Az önkéntes tartalékos állományú katona és családtagjai,
- 10. A 3. § a) pont 1-5. alpontjaiban felsoroltak unokái, legfeljebb 16 éves életkorig."

Hat.:

"A Kormány

- 1. a hadigondozottakról való állami, alanyi jogú gondoskodás, valamint a jogosultak ellátásának megvalósítása és a kedvezmények realizálása, továbbá a hadirokkantak egészségügyi segédeszközökkel való ellátásának biztosítása céljából a határozat mellékletét képező Alapító Okirat szerint közalapítványként létrehozza a Hadigondozottak Közalapítványát (a továbbiakban: Közalapítvány);
- 2. felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy a Kormány nevében az Alapító Okiratot aláírja, és a Közalapítvány bírósági nyilvántartásba vételéről gondoskodik.

Határidő: 1994. december 30.

- 3. Ez a határozat a közzététele napján lép hatályba."

A Hat. mellékletét képező Alapító Okirat tartalmazza többek között a közalapítvány adatait, célját, induló vagyonát, szervezetét és szerveit, a kuratórium összetételét és feladatait, a gazdálkodás rendjét, a képviselő módját, a megszűnését eseteit.

Az indítvány mulasztásra vonatkozó részében megjelölt jogszabályok:

Rtv.:

"56. § (1) A Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriumába és a Magyar Televízió Közalapítvány kuratóriumába huszonegy-huszonegy tagot delegálnak az alábbi szervezetek:

a) - r)...

(2) A Hungária Televízió Közalapítvány kuratóriumába huszonhárom tagot delegálnak az alábbi szervezetek:

a) -m)..."

Hdt.:

"17. § (1) A hadirokkantat bármely betegségével kapcsolatban térítésmentesen illeti meg

a) orvosi alapellátás (gyógykezelés),

b) állami, önkormányzati intézményi ellátás (kórház, szanatórium, gyógyfürdő, terápiás ellátások),

c) fogászati ellátás,

d) állami, önkormányzati szociális intézményi ellátás."

Az indítványban hivatkozott egyéb jogszabályok:

Jat.:

"3. § A társadalmi rendre vonatkozóan törvényben kell szabályozni különösen

a)....,

b) a társadalmi szervezetek és az érdekképviselői szervek jogállását,"

c) -g)..."

"15. § (1) A végrehajtási jogszabály alkotására adott felhatalmazásban meg kell határozni a felhatalmazás jogosultját, tárgyát és kereteit. A felhatalmazás jogosultja a jogi szabályozásra másnak további felhatalmazást nem adhat.

(2) A szabályozás tárgykörébe tartozó alapvető jogok és kötelességek szabályozására nem lehet felhatalmazást adni."

"17. § Jogszabályt akkor kell alkotni, ha a társadalmi-gazdasági viszonyok változása, az állampolgári jogok és kötelességek rendezése, az érdekösszeütközések feloldása azt szükségessé teszi.

18. § (1) A jogszabály megalkotása előtt - a tudomány eredményeire támaszkodva - elemezni kell a szabályozni kívánt társadalmi-gazdasági viszonyokat, az állampolgári jogok és kötelességek érvényesülését, az érdekösszeütközések feloldásának a lehetőségét, meg kell vizsgálni a szabályozás várható hatását és a végrehajtás feltételeit. Erről a jogalkotót tájékoztatni kell.

(2) A jogszabályokat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, világosan és közérthetően kell megszövegezni.

(3) Az azonos vagy hasonló életviszonyokat általában ugyanabban a jogszabályban, illetőleg azonos vagy hasonló módon kell szabályozni. A szabályozás nem lehet párhuzamos vagy indokolatlanul többszintű.

19. § Az állampolgárok - közvetlenül, illetőleg képviselői szerveik útján - közreműködnek az életviszonyaikat érintő jogszabályok előkészítésében és megalkotásában.

20. § A jogalkalmazó szerveket, a társadalmi szervezeteket és az érdekképviselői szerveket be kell vonni az olyan jogszabályok tervezetének elkészítésébe, amelyek az általuk képviselt és védett érdekeket, illetőleg társadalmi

viszonyokat érintik."

"23. § A jogszabály tárgya szerint hatáskörrel rendelkező, illetőleg a kijelölt miniszter (a továbbiakban: szakminiszter) felelős a jogszabály előkészítéséért, így különösen azért, hogy a szabályozás szükséges és a tervezett megoldások alkalmasak a kitűzött cél elérésére.

24. § (1) Az igazságügyminiszter felelős azért, hogy a jogszabály összhangban álljon más jogszabályokkal, megfeleljen a jogpolitikai elveknek, illeszkedjen be az egységes jogrendszerbe, és feleljen meg a jogalkotás szakmai követelményeinek.

(2) E felelősség érvényre juttatása érdekében a szakminiszter
a) a törvényjavaslatok tervezetét az igazságügyminiszterrel együtt készíti el, és terjeszti a Kormány elé,
b) a kormányrendelet tervezetét az igazságügyminiszterrel egyetértésben terjeszti a Kormány elé,
c) a miniszteri rendelet tervezetét véleményezésre megküldi az igazságügyminiszternek.

25. § (1) A Kormány elrendelheti, hogy jelentős jogszabálytervezet előkészítésére az igazságügy-miniszter, illetőleg a szakminiszter kodifikációs bizottságot alakítson.

(2) A kodifikációs bizottságban részt vesznek az érdekelt állami szervezeteknek, társadalmi szervezeteknek, érdekképviselői szervezeteknek, valamint a megfelelő tudományágnak a képviselői is.

(3) A kodifikációs bizottság állásfoglalásairól a jogalkotó szervet tájékoztatni kell."

"27. § A Kormány elé terjesztendő jogszabálytervezetről véleményt nyilvánítanak

a) a miniszterek,
b) továbbá
c) az érdekelt társadalmi szervezetek és érdekképviselői szervezetek."

"29. § A miniszteri rendelet tervezetét meg kell küldeni véleményezésre más, a szabályozásban érdekelt miniszternek, társadalmi szervezetnek és érdekképviselői szervnek."

Ptk.:

"98. § A tulajdonost megilleti a birtoklás joga és a birtokvédelem."

"112. § (2) Az ingatlan tulajdonjogával felhagyni nem lehet."

"115. § (1) A tulajdonjogi igények nem évülnek el."

"339. § (1) Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható."

"355. § (1) A kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni."

"357. § (4) A keresetvesztesség (jövődelemkiesés) megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeli változást is, amelynek meghatározott időpontban való bekövetkezésével már előre teljes bizonyossággal lehet számolni."

Hvt.:

"10. § A honvédelmi miniszter a honvédelmi tevékenység ágazati irányítása körében

a)-h) (...)

i) a honvédelem képzési igényeit is biztosító katonai felsőoktatási, szak- és közoktatási intézmények tekintetében, az intézményekre vonatkozó jogszabályok alapján gyakorolja a közvetlen felügyeleti, a szakképesítést felügyelő minisztert megillető, továbbá az alapítói és fenntartói jogköröket;"

"69. § (1) Az állampolgárok a haza védelme érdekében általános honvédelmi kötelezettségként személyes szolgálatot és vagyoni szolgáltatást kötelesek teljesíteni."

(2) Az állampolgárokat személyes honvédelmi kötelezettségként

a) hadkötelezettség;

b) polgári védelmi kötelezettség;

c) honvédelmi munkakötelezettség teljesítése terheli.

(3) A magánszemély állampolgárságára való tekintet nélkül, továbbá a jogi személy, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság és személyegyesülés (a továbbiakban együtt: szolgáltatásra kötelezett) vagyoni szolgáltatásként az e törvényben meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatásra kötelezhető."

"135. § (1) A honvédelmi kötelezettségét teljesítő személy megbecsüléséről és jogos érdekeinek védelméről az állam gondoskodik.

(2) Az érdekvédelem szabályai kiterjednek

a) a megjelenési;

b) a sor- tartalékos és póttartalékos katonai szolgálati;

c) a polgári szolgálati;

d) a polgári védelmi

kötelezettségüket teljesítőkre.

(3) Az e törvényben megállapított esetekben a (2) bekezdés szerinti kötelezettségüket teljesítők hozzátartozói jogos érdekeinek védelmére is e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni."

"188. § (1) A hadi eredetű sérülést szenvedettek és hozzátartozóik ellátása (hadigondozás) állami feladat, amelyről külön jogszabály rendelkezik.

(2) A hadigondozott megélhetését pénzbeli támogatással és természetbeni ellátással kell biztosítani.

(3) A hadigondozásra jogosultat hadirokkantként, hadigyámoltként, hadiözvegyként, hadiárvaként, illetve hadigondozott családtagként kell gondozásba venni.

189. § (1) A hadigondozással kapcsolatos közigazgatási tevékenység ellátása a jegyző hatáskörébe tartozik.

(2) A hadigondozásba vételi eljárás során vizsgálni kell, hogy a gondozást igénylő vagy hozzátartozója részére az e törvényben szabályozott kedvezőbb ellátás megállapítható-e. A kedvezőbb ellátás lehetőségéről az igénybejelentőt tájékoztatni kell.

190. § (1) A honvédelmi kötelezettség teljesítésével összefüggésben keletkezett kárért vétkességére tekintet nélkül az a szerv felel, amelynek érdekében a kötelezettséget teljesítették. Mentesül a szerv a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső

elháríthatatlan ok vagy kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amelyet a károsult vétkes magatartása idézett elő.

(2) A kártérítésre - a teljesített honvédelmi kötelezettség formájától függetlenül - a fegyveres erők kártérítési felelősségére vonatkozó, külön jogszabályban meghatározott rendelkezéseket kell alkalmazni."

Ftv.:

"1. § E törvény célja a fogyatékos személyek jogainak, a jogok érvényesítési eszközeinek meghatározása, továbbá a fogyatékos személyek számára nyújtandó komplex rehabilitáció szabályozása, és mindezek eredményeként a fogyatékos személyek esélyegyenlőségének, önálló életvitelének és a társadalmi életben való aktív részvételének biztosítása.

2. § (1) Az államnak, a társadalom szervezeteinek és tagjainak oly módon kell tevékenységüket végezni, hogy az ne okozhasson olyan károsodást, amely fogyatékoság kialakulásához vezet, illetve olyan körülményeket kell létrehozni, amelyben a fogyatékos emberek képesek lesznek teljesebb életre és a fogyatékoságukból fakadó terheik csökkenthetőek.

(2) A fogyatékos személyekkel kapcsolatos magatartás, tevékenység során úgy kell eljárni, hogy az a fogyatékos állapot rosszabbodását megelőzze, illetőleg annak következményeit enyhítse.

(3) A tervezési, döntési folyamatok során kiemelten kell kezelni a fogyatékos személyek sajátos szükségleteit, és figyelemmel kell lenni arra, hogy a fogyatékos személyek a bárki által igénybe vehető lehetőségekkel csak különleges megoldások alkalmazása esetén élhetnek.

(4) A fogyatékos személyeket érintő döntések során tekintettel kell lenni arra, hogy a fogyatékos személyek a társadalom és a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való részvételt.

(5) Az állam köteles gondoskodni a fogyatékos személyeket megillető jogok érvényesítéséről, a fogyatékos személyek hátrányait kompenzáló intézményrendszer működtetéséről a nemzetgazdaság mindenkori lehetőségeivel összhangban.

3. § A fogyatékos személyek az őket mindenki mással egyenlően megillető jogaikkal állapotukból fakadóan kevésbé tudnak élni, ezért indokolt, hogy minden lehetséges módon előnyben részesüljenek.

4. § E törvény alkalmazásában

a) fogyatékos személy: az, aki érzékszervi - így különösen látás-, hallásszervi, mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során;

b) rehabilitáció: az egészségügyi, mentálhigiénés, oktatási, képzési, átképzési, foglalkoztatási, szociális rendszerekben megvalósuló folyamat, amelynek célja a fogyatékos személy képességének fejlesztése, szinten tartása, a társadalmi

életben való részvételének, valamint önálló életvitelének elősegítése;

c) segédeszköz: a fogyatékos személy fizikai vagy érzékszervi képessége részleges vagy teljes hiányának részleges vagy teljes pótlását szolgáló eszköz;

d) támogató szolgálat: a fogyatékos személy önálló életvitelét elősegítő, a mindennapi szükségletei kielégítését célzó - személyes közreműködés által megvalósuló - szolgáltatás;

e) lakóotthon: a fogyatékos személy önálló életvitelét elősegítő, kisközösséget befogadó lakhatási forma."

"12. § (1) A fogyatékos személy egészségügyi ellátása során - az 1997. évi CLIV. törvénnyel összhangban - figyelemmel kell lenni a fogyatékoságából adódó szükségleteire.

(2) A fogyatékos személy számára biztosítani kell - a fogyatékoságával összefüggésben - az állapota javításához, az állapotromlása megelőzéséhez szükséges rendszeres és hatékony egészségügyi ellátást. A fogyatékos személyeket ellátók speciális képzésének és továbbképzésének lehetőségét biztosítani kell.

(3) A fogyatékos személy egészségügyi ellátása során törekedni kell arra, hogy az ellátás segítse elő a rehabilitációját, társadalmi beilleszkedését, továbbá, hogy ne erősítse a betegségtudatát."

"23. § (1) Fogyatékosági támogatásra az a 18. életévét betöltött súlyosan fogyatékos Magyarországon élő magyar állampolgár, továbbá bevándorlási engedéllyel rendelkező külföldi, valamint a magyar hatóságok által menekültként elismert azon személy jogosult, akinek

a) segédeszközzel vagy műtéti úton nem korrigálható módon látóképessége teljesen hiányzik vagy alig látóként minimális látásmaradvánnyal rendelkezik és ezért kizárólag tapintó-halló életmód folytatására képes (látási fogyatékos),

b) hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédének hallás útján történő megértésére és spontán elsajátítására segédeszközzel sem képes és halláskárosodása miatt a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad (hallási fogyatékos),

c) értelmi akadályozottsága genetikai, illetőleg magzati károsodás vagy szülési trauma következtében, továbbá tizennegyedik életévét megelőzően bekövetkező súlyos betegség miatt középsúlyos vagy annál nagyobb mértékű (értelmi fogyatékos),

d) a mozgásrendszer károsodása, illetőleg funkciózavara miatt helyváltoztatása a külön jogszabályban meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli (mozgásszervi fogyatékos).

e) az a)-d) pontban meghatározott súlyos fogyatékoságok közül legalább két fogyatékosága van (halmozottan fogyatékos),

f) hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes és az a), c), d) pontok valamelyikében megjelölt egyéb fogyatékosága is van (halmozottan fogyatékos),

és állapota tartósan vagy véglegesen fennáll, továbbá önálló életvitelre nem képes vagy mások állandó segítségére szorul.

(2) Fogyatékosági támogatásra nem jogosult az a súlyosan fogyatékos személy, aki

- a) vakok személyi járadékában,
- b) magasabb összegű családi pótlékban részesül.

(3) Megszűnik a fogyatékosági támogatásra való jogosultság, ha

- a) a súlyosan fogyatékos állapot nem áll fenn;
- b) a fogyatékos személy a felülvizsgálaton nem jelenik meg és a távolmaradását nem igazolja.

(4) Szünetel a fogyatékosági támogatás folyósítása, ha a jogosult egybefüggően három hónapot meghaladóan külföldön tartózkodik. Ebben az esetben a támogatás szüneteltetését a külföldi tartózkodás negyedik hónapjának első napjától kezdődően kell elrendelni."

Etv.:

"1. § Az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, amelyet a Magyar Köztársaság elismer, és biztosítja annak zavartalan gyakorlását. Az egyesülési jog alapján mindenkinek joga van arra, hogy másokkal szervezeteket, illetőleg közösségeket hozzon létre vagy azok tevékenységében részt vegyen.

2. § (1) Az egyesülési jog alapján a magánszemélyek, a jogi személyek, valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetei - tevékenységük célja és alapítóik szándéka szerint - társadalmi szervezetet hozhatnak létre és működtethetnek."

"3. § (1) A társadalmi szervezet olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályban meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét."

"6. § (1) A társadalmi szervezet alapszabálya az abban meghatározott célkitűzéseknek megfelelően biztosítja a szervezet demokratikus, önkormányzati elven alapuló működését, elősegíti a tagok jogainak és kötelességeinek érvényesülését."

III.

Az Alkotmánybíróság az indítványt az alábbiakban megalapozottnak találta:

Az Alkotmánybíróság az indítványozó által felvetett jogforrástani összefüggésekre tekintettel mindenekelőtt megvizsgálta, hogy az Út. r. kifogásolt előírásai ellentétesek-e a Hdt. 22. § (1) bekezdése rendelkezésével. Megállapította, hogy az Út. r.-t az indítvány benyújtását követően a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 287/1997. (XII. 29.) Korm. rendelet módosításáról szóló 242/2001. (XII. 10.) Korm. rendelet 2002. január 1-jei hatállyal módosította. A módosítás tartalmi változást az indítványban kifogásolt rendelkezéseket illetően nem hozott. Az indítványban az Út. r. 2. § (1) bekezdés d) pontjakénti megjelölés f) pontra változott. A tartalmi

azonosság miatt az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az Út. r. hatályos rendelkezéseire kiterjedően végezte el.

Az Alkotmány 35. § (2) bekezdése szerint a Kormány a maga feladatkörében rendeletet bocsát ki és határozatokat hoz. A Kormány rendelete és határozata törvénnyel nem lehet ellentétes.

A Hdt. 22. § (1) bekezdése kimondja, hogy a hadirokkant és hadiözvegy térítésmentesen veheti igénybe a helyi tömegközlekedési és a helyközi (távolsági) tömegközlekedési (vonat, autóbusz, hajó, komp stb.) eszközöket. A Hdt. 28. § b) pontja arra hatalmazta fel a Kormányt, hogy a hadigondozotti ellátások és kedvezmények igénybevételére jogosító hadigondozotti igazolvány tartalmi és formai kellékeinek, az igazolvány kiadásának, valamint a hadieredetű fogyatkozás megállapítása orvos-szakmai szempontjainak részletes szabályait rendeletben állapítsa meg.

Az Országgyűlés és a Kormány normaalkotási viszonyában a rendező elvet az Alkotmány 35. § (2) bekezdésében írt - a jogforrási hierarchiából következő - azon tilalom jelenti, amely szerint a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes. A törvénnyel való ütközést jelenti az is, ha az azonos szabályozási tárgyban a Kormány rendelete túlterjeszkedik a törvény által adott felhatalmazáson. Egy korábbi ügyben az Alkotmánybíróság már megállapította, hogy "[a] felhatalmazás kereteinek túllépése - a jogforrási hierarchia rendjének megsértésén keresztül alkotmányellenességet eredményez." [19/1993. (III. 27.) AB határozat, ABH 1993, 431., 433.]

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált, a jogállamiságból levezethető jogbiztonság az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát követeli meg. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák. "Csak formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények." [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59., 65.]

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint abban az esetben, ha a törvény taxative megjelölt tárgykörök további részletszabályozására hatalmazza fel a Kormányt, akkor az köteles a felhatalmazás keretei között maradni. A Hdt. 28. § b) pontja tételesen felsorolja a rendelettel szabályozható jogalkotási tárgyköröket, következésképpen ezen a Kormány nem terjeszkedhetett volna túl.

Az Út. r. 2. § (1) bekezdés f) pontjának a hadirokkantakra és hadiözvegyekre vonatkozó rendelkezése - a 2. § (3) bekezdésével összefüggésben - túllépett a Hdt. 28. § b) pontjában rögzített törvényi felhatalmazás keretein, mert a törvényben biztosított térítésmentességgel szemben nem teljes, csupán a 2. kocsiosztályra korlátozott díjmentességet

biztosított a hadirokkantak és hadiözvegyek részére. Ezáltal megsértette az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság és az ebből levezethető jogbiztonság követelményét, úgyszintén az Alkotmány 35. § (2) bekezdése harmadik mondatában rögzített, a Kormány jogalkotási hatáskörét megállapító rendelkezést. Ezért azt az Alkotmánybíróság - alaki alkotmányellenesség miatt - e részében megsemmisítette.

A rendelet részleges megsemmisítése természetesen nem jelenti a hadirokkantak és hadiözvegyek ingyenes utazási lehetőségének eltörlését. Éppen ellenkezőleg: az Alkotmánybíróság azt juttatja kifejezésre, hogy őket nem egyszerűen díjmentesség, hanem minden tekintetben teljes térítésmentesség illeti meg a törvény alapján.

Az Alkotmánybíróság a hasonló tárgyat érintő 1482/B/1995. AB határozatában foglaltaktól (ABH 1996, 602., 604.) eltérő döntését a következőkkel indokolja:

Az Alkotmánybíróság a korábbi, 1482/B/1995. AB határozatában a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 13/1991. (I. 8.) Korm. rendelet egyes szakaszainak alkotmányellenességét bírálta el. A jelen ügyben más jogszabályt, más alkotmányos összefüggésben vizsgált. Ezért az Alkotmánybíróság - állandó gyakorlatára tekintettel - megállapította, hogy az indítvánnyal érintett jogszabály tekintetében a korábbi döntés nem képez res iudicatát, így az indítványt érdemben bírálta el.

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben arra az álláspontra jutott, hogy a Hdt. 22. §-al a törvényhozó úgy rendelkezett, hogy a térítésmentes utazás mintegy "személyre szóló" jogosultságként illeti meg a hadirokkantat és a hadiözvegyet.

Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozza, hogy mivel a térítésmentes utazást - a hadirokkantnak és a hadiözvegynek az ország védelmében elszenvedett vesztesége iránti tiszteletből, helytállásuk elismeréseként - törvény biztosítja, ezért e jogosulti körtől a teljes térítésmentességet kormányrendelet nem vonhatja el, és azt nem szűkítheti le feltételektől függő díjmentességre. Mivel azonban a Hdt. 22. §-a a hadirokkant és a hadiözvegy számára a helyi tömegközlekedési és a helyközi (távolsági) tömegközlekedési eszközök igénybevétele esetén korlátlan számban és minden komfortbeli megkötöttség nélkül biztosította a térítésmentes utazást, ennél fogva ettől a Kormány a rendeletében nem térhetett volna el, mivel erre törvényi felhatalmazást nem kapott.

IV.

Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt utal az Alkotmány 70/H. §-ának (1) bekezdésére, amely szerint a haza védelme a Magyar Köztársaság minden állampolgárának kötelessége.

A haza védelmében egészségromlást, sebesülést szenvedettekről az állam a testi fogyatkozásukkal arányban álló juttatások biztosításával gondoskodik. Az említett sérelmeket szenvedett állampolgároknak joga van az állami gondoskodásra, ami azonban nem jelenti az állami gondoskodás különböző változatainak alanyi jogon, alkotmányi vagy törvényi előírásokkal garantált általánossá tételét. Tehát az eltérő jellegű igények kielégítése a különböző juttatásokat, kedvezményeket biztosító különálló jogszabályi rendelkezések révén történik, de ez közvetlenül az Alkotmányból nem vezethető le.

Az állam feladata az, hogy egyensúlyt teremtsen a társadalom tagjainak törvényes igényei és az ezek megvalósításához felhasználható anyagi erőforrások között. Ha nem ezt tenné, a társadalmilag mégoly méltányolható igényeket csak a más (szociális, egészségügyi) okból rászorultak aránytalan hátrányára elégíthetné ki, amely alkotmányellenes helyzetet teremtene. Az állam kötelessége tehát a kedvezmények és juttatások jogi szabályozás útján történő meghatározása.

Az Alkotmánybíróság 2/1998. (II. 4.) AB határozatában rámutatott arra, hogy "[a] haza védelme során elszenvedett sérelmek, veszteségek teljes megtérítésére az azokat elszenvedő állampolgároknak nincs alanyi joga, de a jogalkotó rendszerint a károk teljes megtérítését rendeli el békeidőben. Teszi ezt általában azért, hogy a honvédelmi kötelezettség teljesítésére ösztönözzön, de a teljes térítés alapja a békeidőben az a megfontolás is, hogy ekkor a tényleges fegyveres szolgálat az állampolgároknak, azon belül a honvédelmi kötelezettség által érintett állampolgároknak csak kis részét érinti." (ABH 1998, 41., 54.)

Az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatban azt is megállapította, hogy az egyenlő bánásmódnak nemcsak a jogok, hanem az állampolgári kötelezettségek, s így a honvédelmi kötelezettséggel járó terhek tekintetében is érvényesülni kell. [46/1994. (X. 21.) AB határozat, ABH 1994, 260., 269.]

A hadigondozás célja, hogy mindazok a személyek, akik hadicselekmények során haltak meg, váltak rokkanttá, illetve ezen személyek hozzátartozói állami ellátásban részesüljenek, amely némi kompenzációt nyújt az elszenvedett sérelmekért. A Hdt. egy szűk társadalmi csoportra alkotott speciális jogszabály, amely a szociális ellátásokhoz hasonló, azokkal több ponton érintkező, alanyi jogon, vagy szociális rászorultság alapján járó társadalompolitikai indíttatású önálló ellátásokat vezetett be, illetőleg a meglévő ellátási formákat bővítette ki.

1.1. Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltak, valamint a Hdt. 1. § és 2. §-a, továbbá az Fhdt. 1. § (1) bekezdésének összevetése alapján megállapította, hogy az indítványban említett alanyi kör gyakorlatilag megegyezik a kifogásolt törvényi előírásokban foglaltakkal. A jogalkotó - ellentétben az indítványozó állításával - nem rekesztette ki a hadigondozásra való jogosultak sorából az I. és II.

világháború alatt és a két világháború között katonai, szolgálati kiképzés, hadművelet, robbanóanyag felrobbanása következtében fogyatkozást szenvedettek.

A Hdt. 1. § és 2. §-ainak hatálya kiterjed a múltban bekövetkezett, a jelenben és a jövőben bekövetkező hadicselekménnyel összefüggően (légi csapás, hadművelet, harci cselekmény) fogyatkozást szenvedett (szenvedő) személyekre. A békeidőben megsérült személyek nem minősülnek hadigondozottnak, a róluk való gondoskodás nem a Hdt. alapján, hanem polgári jogi úton, a kártérítés és a nem vagyoni kár számítása alapján történhet meg a Hvt. idézett 190. §-ának rendelkezése szerint. A honvédelmi kötelezettség teljesítésével összefüggésben keletkezett kárért a magyar állampolgároknak ez kedvezőbb kártérítési lehetőséget biztosít, mint amelyet a hadigondozotti ellátás keretében kaphatnának.

Mindebből következően - mivel az indítványozó által hiányolt rendelkezéseket a Hdt. tartalmazza - az indítványozó által hivatkozott törvényi rendelkezések nem sértik az Alkotmány 17. §-át, 70/A. §-át, és 70/H. §-át.

1.2. Az Alkotmánybíróság a külföldön élő magyar állampolgárok hadigondozási kedvezményeivel kapcsolatosan megállapította, hogy az állam az egyes hadigondozási ellátásokat csak úgy képes teljesíteni, ha az adott ellátó rendszer és a jogosult személy kapcsolata biztonságosan és tartósan fenntartható. A Magyarországon élő hadigondozottak ellátási kötelezettségének elsődlegessége, ezzel összefüggésben pedig a külföldön élő magyar állampolgárok kizárása nem tekinthető olyan szabályozási módnak, amely sértene az Alkotmány 70/A. §-át.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Hdt. 1. § és 2. §-ai nem sértik az Alkotmány 17. §-át, mert abból elsődlegesen a magyar állampolgárok számára, a megélhetésükhöz szükséges ellátásra nézve vezethető le közvetlenül a szociális biztonságra vonatkozó állami kötelezettség, ez azonban ugyanilyen mértékben nem terjed ki a külföldi állampolgárokra, a jelen határozat VI/1. pontjában foglaltak szerint.

Az Alkotmány 6. § (3) bekezdése a Magyar Köztársaság határain kívül élő magyarok sorsáért való felelősséget deklarálja, és államcélként jelöli meg a határon túli magyaroknak a Magyarországgal történő kapcsolata ápolásának előmozdítását. Az indítványozó azonban nem ezt a személyi kört említi, hanem a külföldön élő magyar állampolgárok hadigondozási ellátásáért való állami felelősséget kívánja meg. Azt kifogásolja, hogy a Hdt. 1. §-a kihagyja őket a hadigondozásra jogosultak közül, mivel a törvényben megállapított feltételek csak a Magyarországon élő magyar állampolgárokra vonatkoznak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Hdt. 1. §-a, valamint az Alkotmány 6. § (3) bekezdése között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem áll fent, tekintettel arra, hogy a "külföldön

élő magyar állampolgárok" és a "határon túli magyarok" nem azonos személyi kört fognak át.

1.3. Az indítványozó a Hdt. 1. § és 2. §-a kapcsán, és beadványainak más részeiben is kifogásolta, hogy a hadigondozásra vonatkozó jogi szabályozás során sérelmet szenvedett az Alkotmány 36. §-ának azon előírása, mely szerint a Kormány a feladata ellátása során együttműködik az érdekelt társadalmi szervezetekkel, és ezzel összefüggésben a Jat. 20. § és 27. §-ainak a sérelmét is felvetette.

Az Alkotmánybíróság e helyütt utal azon következetes gyakorlatára, amely szerint a közhatalmi jogosítványokkal nem rendelkező társadalmi érdekképviselői szervek véleményének beszerzése a jogszabály közjogi érvényességének nem feltétele. [7/1993. (II. 15.) AB határozat, ABH 1993, 418., 419.; 50/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABH 1998, 387., 397.; 39/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 325., 349.]

Az Alkotmánybíróság a 39/1999. (XII. 21.) AB határozatában rámutatott a következőkre:

"A jogalkotási törvény rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyása csak akkor eredményezheti a jogszabály alkotmányellenességének megállapítását, ha az adott jogszabály egyben az Alkotmány valamely rendelkezését is sérti. Sem az Alkotmány 4. §-ából, sem 7. § (2) bekezdéséből, sem 36. §-ából nem következik a jogalkotó szerveknek az a kötelezettsége, hogy a jogalkotási eljárás során az érintett társadalmi szervek véleményét kikérje." (ABH 1999, 325., 349-350.)

Az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy mivel a támadott jogszabályokban a MAHONSZ a jogalkotási egyetértési, illetve véleményezési joggal rendelkező szervezetek között nem szerepel, ezért a jogalkotó számára nem kötelező a MAHONSZ véleményének beszerzése a jogalkotási előkészítési munkában. Ezekre figyelemmel - az Alkotmány és a Jat. egyes előírásaiban egyébként szereplő - egyeztetési kötelezettség a MAHONSZ tekintetében nem állapítható meg.

Ezért az Alkotmánybíróság az indítványnak valamennyi támadott rendelkezés vonatkozásában az Alkotmány 36. §-ába ütközését állító részét elutasította.

Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy egyrészt a Hdt. 1. § és 2. §-ai, valamint az Fhdt. 1. § (1) bekezdése, másrészt az Alkotmány 19. §, 27. §, 35. § (2) bekezdése, 54. § (1) bekezdése és 59. § (1) bekezdésének rendelkezései egymással alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben nem állnak. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e részében is elutasította.

1.4. Az indítványozó szerint alkotmánysértő a Hdt. 7. §-a és 22. §-a. Tény az, hogy a Hdt. a hozzátartozói minőségben hadigondozásra jogosultak körén belül több csoportot alkotott és az egyes hozzátartozói csoportokra vonatkozóan külön

szabályokat állapított meg. A Hdt. 7. §-a a hadigondozott családtag meghatározásakor azért nem tesz említést a hadigondozott feleségekről, mert ők a Hdt. 5. §-a értelmében hadiözvegynek minősülnek, így külön csoportot képeznek. Az Alkotmánybíróság több döntésében, így a 191/B/1992. AB határozatában (ABH 1992, 592., 593.) is rámutatott arra, hogy a megkülönböztetés akkor alkotmányellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) személyek között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne.

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy a Hdt. 7. §-a azáltal, hogy a hadiözvegyet a családtagok között nem említi, hátrányos megkülönböztetést nem alkalmazott. A törvény számos előírása kedvezőbb jogosultsági feltételeket biztosított a hadiözvegynek, mint más családtagnak.

Nem megalapozott a fentiek szerint az indítványozónak a hátrányos megkülönböztetés tilalmára alapozott azon felvetése sem, amely szerint a hadigondozott feleségét és gyermekét nem illeti meg térítésmentes utazási lehetőség. Az azonos hozzátartozói csoportot illetően a törvényi szabályozás alkotmányellenes megkülönböztetést nem tesz. A Hdt. 22. §-a az orvosi szakvélemény alapján kísérőre szoruló hadirokkant számára a kísérő részére (aki természetesen a feleség és a gyermek is lehet) a térítésmentes utazási kedvezményt alanyi jogon biztosítja. Ez a szabályozás megfelel annak az elvnek, mely szerint a jogalkotó szabadon dönti el, hogy a konkrét esetben hadigondozott hozzátartozóit milyen feltételekkel, milyen támogatásban, kedvezményben részesíti.

Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott az államnak a polgárai felé fennálló kötelezettségei teljesítésével. Ezek a kötelezettségek az Alkotmányban általános jelleggel szerepelnek, és nem jelentenek alanyi jogot egy bizonyos meghatározott jövedelem megszerzéséhez, vagy ellátásban való részesüléshez. (600/B/1993. AB határozat, ABH 1993, 671., 673.) E körben a jogalkotó maga határozhatja meg, hogy milyen eszközökkel éri el társadalmpolitikai céljait, s az egyes ellátási formákat jogosultsági feltételekhez kötheti. Az ellátás igénybevételi feltételeinek meghatározásánál a jogalkotó széles körben mérlegelheti a társadalom gazdasági és szociális helyzetét. A jogalkotó tehát a gazdaság helyzetére, az ellátó rendszerek teherbírására tekintettel alakíthatja a szociális ellátások körét mindaddig, amíg valamely, az Alkotmányban rögzített elv (pl.: diszkrimináció tilalmának elve) nem sérül. Ebből eredően a rászorultaknak csak arra van alapvető joguk, hogy az ellátás iránti igényük elbírálása azonos szempontok alapján, tárgyilagosan, hátrányos megkülönböztetés nélkül, az eljárási szabályok korrekt alkalmazásával történjen (292/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 874., 876-877.).

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság a Hdt. 22. §-ával kapcsolatosan az Alkotmány 70/A. §-ába ütköző alkotmány sértést nem állapított meg. Ugyanezen jogszabályi

rendelkezés, valamint az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontja, 35. § (1) bekezdés b) pontja, 35. § (2) bekezdése között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem áll fent.

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Hdt. 7. §-a és 22. §-a alkotmányellenességének megállapítására vonatkozó indítványt elutasította.

1.5. A Hdt. 8. § (3) bekezdés a) pontjának második mondata szerint feléled a hadigondozásra való jogosultság akkor, ha a hadirokkant házastársa az újabb házasságában is megözvegyül. Az indítványozó szerint ez a törvényi rendelkezés ellentétes a házasság és a család intézményére, valamint az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezésére vonatkozó alkotmányi rendelkezésekkel.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Hdt. 8. § (3) bekezdés a) pontjának második mondata, valamint az Alkotmány 15. § és 16. §-ai egymással alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben nem állnak, ezért az indítványt e részében is elutasította.

1.6. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Hdt. 10. § (2) és (4) bekezdései, valamint az Alkotmánynak a tulajdonhoz való jogra vonatkozó 13. § (1) bekezdése egymással alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben nem állnak, ezért a Hdt. 10. § (2) és (4) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

1.7. Az indítványozó a Hdt. 11. § (2) bekezdésével összefüggésben alkotmányellenes hátrányos megkülönböztetésnek tartja, hogy az V. járadék osztályba sorolt hadirokkant havi járadékának összegét a hadiözvegy járadéka meghaladja. Kifogásolja azt is, hogy a hadigondozottak járadék osztályba sorolásánál egyes szempontokat (műveltség, katonai rendfokozat) a jogalkotó figyelmen kívül hagyott.

A 65/1997. (XII. 18.) AB határozat (ABH 1997, 391., 394.) összefoglalva az ezzel kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlatot megállapította, hogy sem a jogegyenlőség alkotmányos követelményéből, sem a diszkrimináció tilalmából nem következik, hogy az állam célszerűségi, gazdaságossági, jogtechnikai, az eltérő jogi helyzetekre figyelemmel lévő szempontok szerint a jogok és kötelezettségek jogalkotási úton való megállapítása során a jogalanyok között ne különböztethetne, ha ezzel az alkotmányos követelményeket nem sérti. Az Alkotmány 70/A. §-a nem mindenfajta különbséget tilt, hiszen az ilyenfajta tilalom eleve összeegyeztethetetlen lenne a jog rendeltetésével [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280., 281 - 282.; 521/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 555., 556.].

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 17. §-ával összefüggésben már arra is rámutatott, hogy e rendelkezés az állampolgárok védelmét és a róluk való gondoskodást kötelezővé teszi. "Az

alaptörvény azonban a védelem és gondoskodás jogintézményeit és mértékét részletesen nem tartalmazza. Az alkotmányi előírások megvalósítása - számos feltételtől függően - változó és folyamatos törvényhozási, jogalkalmazási, önkormányzati és társadalmi feladat." (1588/B/1991. AB határozat, ABH 1994, 510., 511.)

Az Alkotmánybíróság más ügy kapcsán azt is megállapította, hogy "[a] szociális juttatások, támogatások és egyéb kedvezmények mértéke és módja ugyanis alapvetően a nemzetgazdaság teherbíró képességének, a költségvetés állapotának, az érdekérvényesítést szolgáló intézményeknek és számos egyéb tényezőnek a függvénye, az Alkotmányból ezek nagyságára és módjára vonatkozó alkotmányos kötelezettség nem állapítható meg." (731/B/1995. AB határozat, ABH 1995, 801., 804.)

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben elfoglalt álláspontja szerint a sérelmek eltérő jellegéből és azok lehetőség szerinti orvoslásából az következik, hogy nem alkotmányellenes, ha a juttatások mértékében az egyes csoportok között arányosítási szempontok közvetlenül nem mutathatók ki.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a Hdt. 11. § (2) bekezdése nem sérti az Alkotmány 14. §-át, 19. § (3) bekezdését, 54. § (1) bekezdését, ezért az Alkotmánybíróság a Hdt. 11. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2. A Hdt. 23. §-a a hadirokkantat és hadiözvegycet a televízió előfizetési díjának megfizetése alól mentesíti. Ezzel szemben az Rtv. 119. § (4) bekezdésének a kifogásolt előírása arról rendelkezik, hogy a vezetékes műsorelosztó távközlő rendszer tulajdonosa vagy üzemben tartója az egyes műsorcsatornák működtetéséért az előfizetőktől üzemeltetési díjat szedhet. Ehhez kapcsolódva mondja ki az Rtv. 120. § (1) bekezdése azt is, hogy az üzembentartó a díjazás összegére tekintettel eltérő csomagokat alakíthat ki.

Az Rtv. 79. § (1) bekezdése értelmében a televízió üzemben tartási díj kötelezettje az, aki televízió készüléket üzemeltet, a 79. § (2) bekezdése szerint pedig az üzemben tartási díj összegét a központi költségvetésről szóló törvény állapítja meg, azonban az Rtv. 81. § (1) bekezdés d) pontja alapján a hadirokkant és a hadiözvegycet mentes az üzembentartási díj fizetése alól. A Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről szóló 2002. évi LXII. törvény 104. § (4) bekezdése kimondja, hogy a 2003. évre esedékes televízió készülék üzemben tartási díját átvállalja (hasonlóan a 2002. évi rendelkezésekhez). Az Rtv. kifogásolt előírása szerint az üzembentartási díjjal szemben, a műsorcsatornák működtetése üzemeltetési díjának alanya az, aki a vezetékes műsorelosztóval külön szerződés alapján az egyes műsorcsatornák (csomagok) működtetésének előfizetőjeként

szerződést köt.

Mindezek következtében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy - a más-más személyi és tárgyi szabályozási kör miatt - az indítványozó által kifogásolt Rtv. 119. § (4) bekezdése nem ellentétes a Hdt. 23. §-ában foglaltakkal, és a támadott rendelkezések, valamint az Alkotmány 2. §-a, 17. §-a, 19. § (3) bekezdés b) pontja, 70/A. § (1) bekezdése nem állnak egymással alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben.

3. Nem megalapozott az indítványozónak az a felvetése, amely szerint a hadigondozottak közgyógyellátásáról rendelkező Szt. 50. § (1) bekezdés c) pontja abban az esetben volna alkotmányos, ha minden hadigondozottat alanyi jogon illette meg a közgyógyellátás, nem pedig szociális rászorultság alapján.

A közgyógyellátás szociális alapú, a rászorultságon nyugvó ellátási forma. A jogosulti kör meghatározása - a már hivatkozott jogalkotói szabadságra (v. ö.: 731/B/1995. AB határozat, ABH 1995, 801., 804.) e helyütt is utalva - az Szt. döntési körébe tartozik. E törvény 25. § (3) bekezdése a szociális rászorultságot tekinti a különböző pénzellátások jogosultságát megalapozó alapfeltételnek.

Az indítványozónak azon álláspontját illetően, mely szerint a hadigondozottak közgyógyellátásának jogosultságát a Hdt.-ben kellett volna szabályozni, az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a hadigondozottak közgyógyellátásának szabályai a Hdt.-vel azonos szintű jogforrásban, vagyis törvényben (Szt.) jelennek meg.

Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy a kifogásolt törvényi rendelkezés és az Alkotmány 36. §-a között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem áll fenn, ezért az indítványt e részében is elutasította.

4. A személygépkocsi szerzési- és átalakítási támogatással összefüggésben a Gk. r. az ellátásra való jogosultságot nem alanyi jogként szabályozza. A súlyos mozgáskorlátozott állapot fennállása mellett a jogosultság megállapításához számos egyéb feltételt is előír. Így az ellátás igénybevételére nemcsak a mozgásszervi fogyatékos hadigondozottnak nincs alanyi joga, hanem a Gk. r. alapján más súlyos mozgáskorlátozott személyeknek sem. A sérelmezett szabályozás tehát hátrányos megkülönböztetést nem tartalmaz.

A Gk. r. 1. § (1) bekezdése szerint a rendelet hatálya a súlyos mozgáskorlátozott személyekre terjed ki. A jogszabály végrehajtásának társadalmi kontrolljával kapcsolatos feladatokat az érintettek érdekképviselőt ellátó szervezet, a MEOSZ feladatkörébe utalta a Gk. r. A támogatások odaítéléséről a közigazgatási hivatal számára javaslatot tevő bizottság tagjaként a MEOSZ képviselőjét nevezi meg a jogszabály. A mozgáskorlátozott személyek társadalmi helyzetéről, sajátos problémáikról az érdekképviselő széles

körü ismeretekkel rendelkezik.

Amennyiben a hadigondozott személyek mozgásszervi fogyatékoságuk okán a Gk. r. hatálya alá tartoznak, úgy érdekeik a többi mozgáskorlátozott személy érdekétől nem különülnek el, azonos élethelyzetük tehát nem igényel eltérő, speciális jogi szabályozást.

Annak ellenére, hogy a hadigondozottak a jogosultság elbírálása során a többi igénylőhöz képest nem élveznek előnyt, a gépjárműszerzési, illetve átalakítási támogatás tárgyevi kielégítésekor a Gk. r. 15. § (2) bekezdés e) pontja alapján a honvédelmi kötelezettség teljesítése során, vagy azzal összefüggésben mozgáskorlátozottá váló személyek előnyben részesíthetők.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Gk. r.-nek az érdekképviselő közreműködését érintő rendelkezései, valamint az Alkotmánynak az egyesülési jogra vonatkozó 63. § (1) bekezdése, továbbá az Etv. és a Jat. - indítványozó által hivatkozott rendelkezései - egymással alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben nem állnak. Tekintettel arra, hogy az indítvány e részében kifogásolt jogszabályi előírások az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütköző hátrányos megkülönböztetést sem tartalmaznak, az Alkotmánybíróság ezt az indítványrészt is elutasította.

5. Az indítványozó az Út. r. 2. § (3) bekezdésének, 10. §-ának, 16. § a) pontjának, 21. § b) pontjának és 24. § (1) bekezdés c) pontjának megsemmisítését is kérte. Ezek a jogszabályi rendelkezések azonban (a díjmentesség terjedelmének korlátozása, illetve a díjmentes utazások korlátlan száma) az Út. r. 2. § (1) bekezdése a)-f) pontjaiban felsorolt teljes személyi körre vonatkoznak, nem csak a hadirokkantakra és a hadiözvegyekre. Az f) pont részleges megsemmisítésének indoka, az alaki alkotmányellenesség, a hatályban maradó rendelkezések jogosultjaira már nem áll fent.

6. A jogalkotó azzal, hogy az Ür. 2.-ben a honvédelmi üdültetés szabályozása során - mások mellett - a hadigondozottaknak sem biztosítja a honvédelmi üdültetést, illetőleg pontosan meghatározza az igényjogosulti kört, hátrányos megkülönböztetést nem idézett elő. Az Alkotmány 70/A. §-a nem bármifajta különbségtételt tilt, hanem csupán az emberi méltósághoz való jogot sértő megkülönböztetéseket vagyis azokat, amelyeknek a tárgyilagossá mérlegelés szerint nincs ésszerű indoka. [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197., 200.] Abban a széles mérlegelési jogkörben, amely a különböző kedvezmények és juttatások megállapításánál rendelkezésére áll, a jogalkotó tekintettel lehet az Alkotmányban is nevesített jogokra (pl. az egészséges környezethez vagy a szociális biztonsághoz való jogra), de ezeken túlmenően érvényre juttathat az Alkotmányból közvetlen le nem vezethető (pl. gazdaságpolitikai, életszínvonalpolitikai) célkitűzéseket is. A kedvezményekre és a juttatásokra vonatkozó rendelkezések (ilyen lehet a

honvédelmi üdültetésben résztvevők körének meghatározása is) alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak ellenőrzése tartozik, hogy a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alkotmány valamely rendelkezésével. Az Alkotmánybíróság nem jogosult a jogalkotói mérlegelés célszerűségi szempontú felülvizsgálatára. [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280., 281.]

A honvédelmi üdültetési előírások Ür. 2.-beli meghatározása az Alkotmány 70/A. §-ába nem ütközik, az emberi méltóságot sértő hátrányos megkülönböztetést nem tartalmaz. Ezen túlmenően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ür. 2. támadott rendelkezései, valamint az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, 17. §-a, 70/H. §-a rendelkezései egymással alkotmányjogilag értékelhető összefüggést nem tartalmaznak.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ür. 2. alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt is elutasította.

7. A Hat. szövegéből kitűnik, hogy annak melléklete (a Hadigondozottak Közalapítványa Alapító Okirata) a határozat részét képezi, ezért az Alkotmánybíróság az állami irányítás egyéb jogi eszközének minősülő Hat., valamint annak melléklete alkotmányossági vizsgálatát a tartalmi összefüggésekre tekintettel együtt végezte el az alábbi kérdésekre kiterjedően.

Az indítványozó a Hat. alkotmányossági vizsgálatára irányuló indítványában egyfelől azt kifogásolta, hogy az érdekképviselői szervet nem vonták be a közalapítvány létrehozását megalapozó kormányzati döntés előkészítésébe, másfelől pedig azt, hogy a közalapítvány kuratóriumában az állami többség meghatározó az érdekképviselővel szemben.

Az indítvány első részét érintően az Alkotmánybíróság utal arra, hogy következetes gyakorlata szerint az érdekképviselői szervezeteknek a jogalkotás folyamatában történő bevonására nem állapítható meg alkotmányos kötelezettség, a véleményezési és egyetértési jog törvényi szabályozásának a jogalkotás folyamán történő figyelmen kívül hagyása önmagában nem valósítja meg az Alkotmány sérelmét. [Lásd: pl. 30/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 202., 206.]

A Jat. 27. § c) pontja egyébként is csak a Kormány elé terjesztendő jogszabálytervezetekre nézve írja elő az érdekelt társadalmi szervezet véleménynyilvánítását. A Kormány határozata azonban nem minősül jogszabálynak, hanem a Jat. 46. § (1) bekezdése szerint az állami irányítás egyéb jogi eszközei közé tartozik, a 47. § (1) bekezdése értelmében a Kormány a határozatainak előkészítésére vonatkozó szabályokat maga állapítja meg. Ennélfogva az indítványozó által sérelmezett egyeztetés elmulasztása tekintetében alkotmányellenességet megállapítani ez okból sem lehet.

A Hat.-ból kitűnik, hogy a Hadigondozottak Közalapítványát a Kormány hozta létre. A Ptk. 74/G. § (1) bekezdése értelmében a közalapítvány olyan alapítvány, amelyet az Országgyűlés, a Kormány, valamint a helyi önkormányzat vagy a kisebbségi önkormányzat képviselő testülete közfeladatok ellátásának folyamatos biztosítása céljából hoz létre. A Ptk. 74/G. § (10) bekezdése szerint a közalapítványra a külön nem szabályozott kérdésekben az alapítványra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. A Ptk. 74/C. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az alapító az alapító okiratban kijelölheti az alapítványt kezelő szervet, amely az alapító képviselője, a (4) bekezdés szerint pedig az alapító okiratban rendelkezik az alapító annak összetételéről.

A Hat. mellékletét képező, részletező funkciót betöltő Alapító Okiratból (8.1. pont) egyértelműen kitűnik, hogy az indítványozó által képviselt szervezet, vagyis a Magyar Hadigondozottak Országos Szövetsége jogot kapott arra nézve, hogy a Hadigondozottak Közalapítványa 10 tagú kuratóriumába tagot jelöljön. A kuratórium személyi összetétele alapján (öt minisztérium, három érdekképviselői szerv, két országos hatáskörű szerv) az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy a kuratóriumban résztvevő szervezetek (személyek) kijelölésében olyan mértékű állami többség, amely az érdekképviselői szervezeteknek a kuratóriumban végzett tevékenységét súlytalanná tenné, nem állapítható meg.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a fenti részében az Alkotmány 36. §-át nem sérti, az Alkotmány 17. §-ában foglaltakkal pedig alkotmányjogilag értékelhető összefüggést nem tartalmaz, ezért az indítvány e részében elutasította.

8. Az indítványozónak azzal az érvelésével kapcsolatban, hogy a támadott rendelkezések az indítványban megjelölt egyes törvényekbe ütköznek, valamint hogy az egyes jogszabályok egymással ellentétes rendelkezéseket tartalmaznak, és ezért alkotmányellenesek, az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg:

Az Alkotmánybíróság már a 35/1991. (VI. 20.) AB határozatában elvi érveléssel mutatott rá arra, hogy "meghatározott életviszonyok, illetőleg tényállások ellentétes - vagy az értelmezéstől függően ellentétes - törvényi rendezése önmagában nem jelent alkotmányellenességet. Az ilyen rendezés alkotmányellenessé csak akkor válik, ha az egyben az Alkotmány valamely rendelkezésének a sérelmével is jár, vagyis ha az ellentétes tartalmú szabályozás anyagi alkotmányellenességhez vezet." (ABH 1991, 175., 176.)

Az Alkotmánybíróság a megjelölt jogszabályok összevetése során anyagi alkotmányellenességet nem állapított meg, az indítványt e vonatkozásban sem tartotta megalapozottnak, ezért azt elutasította.

A Hdt., valamint az Rtv. egyes rendelkezéseire kapcsolódó, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 49. § (1) bekezdése szerint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet - a jogi szabályozás iránti igény - annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton avatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83., 86.] Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak. [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227., 232.]

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértéktét nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204., 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108., 113., 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122., 128.] A szabályozás tartalmának hiányos voltából eredő alkotmányértéktét mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán alapul. [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52., 57.]

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség akkor is megállapítható, ha a jogalkotó nem megfelelő tartalommal szabályozott és ezáltal alkotmányellenes helyzet állt elő. [15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132., 138 - 139.]

Az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértéktét állító felvetések kapcsán az alábbi pontokban részletezettek szerint általánosságban azt állapította meg, hogy nincs olyan jogszabályi felhatalmazás, amelyben előírt kötelezettségének a jogalkotó nem tett volna eleget, továbbá az Alkotmányból levezethető jogszabályi rendelkezés megalkotásával sem maradt adós a jogalkotó. Az indítványban felvetett igények nem minősülnek alapjognak, így arra hivatkozva sem állapítható meg jogalkotói mulasztás,

hogyan az alapjog érvényesüléséhez jogszabályi garanciák megalkotása nem történt meg.

1.1. Az Alkotmánybíróság részleteiben azt vizsgálta, hogy az indítványban foglaltak alapján fennáll-e az Rtv. 56. § (1) és (2) bekezdéseit érintően a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség.

Az Alkotmánybíróság már a 37/1992. (VI. 10.) AB határozatában elvi érveléssel mondta ki, hogy a közszolgálati rádió és televízió szabadságának sajátos garanciái nincsenek eleve sem szervezeti megoldásokhoz, sem jogi formákhoz kötve. A törvényhozó feladata meghatározni azt a jogi megoldást, amely alkalmas a vélemények teljes körű, kiegyensúlyozott arányú és valósághű bemutatását, illetve az elfogulatlan tájékoztatást garantálni. (ABH 1992., 227., 230-231.) Ebből következően arra nézve nem állítható fel alkotmányos követelmény, hogy a média közalapítványok esetében mely társadalmi szervezetek, érdekképviselői szervek kapjanak a kuratóriumba tagot delegáló jogot.

Az adott esetben a törvényhozói szabadságból következően a társadalmi csoportokat tükröző egyes szervezetek kiválasztása és a MAHONSZ delegálási jogának mellőzése alkotmányellenes megkülönböztetést nem idézett elő.

Mint ahogy az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerinti mulasztásban megnyilvánuló alkotmányos sértést előidéző okok nem állnak fenn, az Rtv. 56. § (1) és (2) bekezdéseivel kapcsolatos alkotmányellenes mulasztás megállapítására irányuló indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

1.2. és 1.3. Az indítványozó szerint a jogalkotó alkotmányellenes mulasztást követetett el, amikor a hadirokkantak és a hadigondozottak életviszonyait érintő olyan juttatásokról nem rendelkezett, mint a vaksági pótlék, a különböző közadakozásból és adományokból megszerzett és kártalanítás nélkül államosított hadigondozotti érdekkörbe tartozó ingatlanok kárpótlása, a járadéksegély és más előnyök.

A látási fogyatékos személyek részére két jogszabály alapján folyósítható ellátás. A vakok személyi járadékának bevezetéséről szóló 1032/1971. (VII. 14.) Korm. határozat végrehajtásáról szóló 6/1971. (XI. 30.) EüM rendelet 1. § (1) bekezdése szerint vakok személyi járadékában kell részesíteni a 18. életévüket betöltött vak személyeket kereseti és jövedelmi viszonyaiktól függetlenül. Az ellátás alanyi jogon jár, megállapításához csupán a fogyatékos állapot fennállását kell igazolni. Az Ftv., továbbá a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól szóló 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet szerint 2001. július 1-étől a 18. életévet betöltött súlyosan látási fogyatékos személy fogyatékosági támogatásra jogosult.

A havi rendszerességgel járó pénzbeli támogatás célja az, hogy anyagi segítséggel járuljon hozzá a súlyosan fogyatékos személy (jövedelemtől független) fogyatékos állapotából eredő társadalmi hátrányok mérsékléséhez. A fogyatékosági támogatás ugyancsak alanyi jogon jár, megállapításához elegendő a fogyatékos állapot igazolása. Ebből következik, hogy amennyiben a hadirokkant és hadigondozott személy súlyos látási fogyatékoságban szenved, a többi jogosulthoz hasonlóan igényelheti a fogyatékosági támogatást.

A hadigondozottakat érintő kártalanítás nélkül államosított ingatlanok kárpótlásával kapcsolatos indítványozói felvetésre az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az eddigi gyakorlatában következetesen elutasította az olyan szervezetek kárpótlási, vagy egyéb vagyonyjuttatási igényét, amelyek alkotmányos jogokhoz vagy feladatokhoz nem kötődnek szorosan, illetve az adott szervezetek valamely alapjog megvalósításának nem egyedüli vagy szükségszerű eszközei. Ennek megfelelően a társadalmi tulajdon lebontásához kapcsolódóan nem állapított meg alkotmányellenességet a jogi személyek tágabb körének - civil szervezeteknek, társulásoknak, helyi önkormányzatoknak - a vagyonyjuttatásból kimaradása tekintetében. [707/B/1997. AB határozat, ABH 2000, 702., 706.; 17/2002. (IV. 17.) AB határozat, ABK 2002. április, 171., 174.]

Az Alkotmánybíróság az 1395/E/1996. AB határozatában többek között kimondta, hogy a kárpótlás keretében a tulajdon juttatására nem eleve jogosultakról van szó, így az Alkotmánynak a köztulajdon és magántulajdon egyenjogúságát és egyenlő védelmét garantáló rendelkezése, de az Alkotmány 13. §-a sem sérül azáltal, hogy az indítványban megjelölt civil szervezetek kárpótlásáról az állam nem intézkedett. (ABH 1998, 667., 669.)

A hadigondozottak érdekképviselői szervezetei nem közvetlenül alkotmányos jogokhoz vagy feladatokhoz kapcsolódó tevékenységet végeznek, közreműködésük vagyonyjuttatás (kárpótlás) nélkül is hatásos lehet. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság - korábbi gyakorlatának megfelelően - elutasította az indítványnak az ingatlankárpótlásra vonatkozó részét, mert mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet nem észlelt.

Az indítványozó kifogásolja a hadirokkantak és hadigondozottakat érintő más előnyök és kedvezmények törvényi szabályozásának hiányát is.

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint bizonyos társadalmi csoportok tekintetében a jogalkotó viszonylag nagy szabadságot élvez, mivel az Alkotmány a védelem és gondoskodás jogintézményeit és mértékét részletesen nem tartalmazza. A támogatások, kedvezmények terjedelme és mértéke alapvetően a nemzetgazdaság teherbíró képességének és számos egyéb tényezőnek a függvénye. Annak eldöntése, hogy az egyes kedvezmények milyen terjedelműek, a jogalkotó mérlegelési jogkörébe tartozik. Az Alkotmánybíróság az 553/B/1994. AB határozatában megállapította, hogy "[a]

kedvezmények mértékének megállapítása nem alkotmányossági kérdés, ezért arra vonatkozóan az Alkotmánybíróságnak is el kell fogadnia a - nemzetgazdasági lehetőségek mérlegelésén alapuló - jogalkotói döntést." (ABH 1997, 773., 781.)

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a hadigondozottakat érintő alkotmányellenes mulasztás a különböző jellegű előnyök, kedvezmények tekintetében sem állapítható meg.

Az előzőekben kifejtettek mellett az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az indítványozó hivatkozott további felvetései, valamint az Alkotmány 15. § 16. §, 19. § (3) bekezdése, 35. § (1) bekezdés c) pontja, 37. § (3) bekezdése, 59. § (1) bekezdése, 63. § (1) bekezdése, 67. § (1) bekezdése, 70. § (1)-(3) bekezdései egymással sem tartalmi, sem alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben nem állnak.

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság ezt az indítványrészt is elutasította.

1.4. A Hdt. 26. § (2) bekezdése kimondja, hogy a hadigondozási ügyekben első fokon eljáró hadigondozási hatóság a hadigondozott lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzője. Az Et. 2. § (1) bekezdése szerint a magánszemélyek, a jogi személyek, valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetei - tevékenységük célja és alapítójuk szándéka szerint - a társadalmi szervezetet hozhatnak létre és működtethetnek. E törvény (3) bekezdése pedig kimondja, hogy társadalmi szervezet minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható, amely összhangban áll az Alkotmánnyal és amelyet törvény nem tilt.

E hivatkozások alapján megállapítható, hogy a jogalkotó gondoskodott egyfelől a hadigondozási hatósági feladat- és hatáskörök megállapításáról, másfelől megteremtette az elvi lehetőséget arra, hogy a hadigondozottak társadalmi szervezet hozzanak létre és működtethessenek.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy pusztán a Hadigondozó Bizottság megszüntetése nem sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, mert a jogállamiság követelményének megfelelően a hadigondozottak hadigondozási ügyeinek intézése, a hadigondozotti közösségeket érintő egyéb tevékenység gyakorlására a szervezeti kereteket a jogalkotó megteremtette.

Az indítványozó által hivatkozott további alkotmányi rendelkezések [17. §, 19. § (3) bekezdés b) pontja, 59. §, 70/A. §, 70/H. §, 70/K. §] nem állnak alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben az indítvány itt tárgyalt részeivel. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány e részét is elutasította.

1.5. Az indítványozó számos további kedvezmény (pl. jelvény-adományozás, címhasználat, kiemelt protokoll) jogalkotói megállapításának hiányát is alkotmányellenes mulasztásnak

véli. Az Alkotmánybíróság ehelyütt is utal a jelen határozat indokolásának azon részére, amely szerint a jogalkotó viszonylag nagy szabadságot élvez a különböző előnyök, kedvezmények megállapítása tekintetében. Az Alkotmánybíróság a kedvezmények hiányával kapcsolatos, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet nem állapított meg, ezért az indítványt e részében elutasította.

1.6. Az indítványozó alkotmányellenes mulasztásnak tartja azt is, hogy az ingyenes gyógyszerellátást, mint önálló juttatást, a Hdt. külön nem tartalmazza. Az Alkotmánybíróság az indítvány e részét illetően utal arra, hogy a juttatások fajtája és mértéke a gazdaság teherbíró-képességének és más tényezőknek a függvénye. A jogalkotói mérlegelési jogkörbe tartozó döntéshozatal tartalma általában nem alkotmányossági kérdés, így nem az a hadirokkantak és a hadigondozottak különleges kedvezményeinek megállapítása tekintetében sem. (179/D/1999. AB határozat, ABH 2001, 1058., 1060-1061.) Az Alkotmánybíróság ezért a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állító indítványt e részében is elutasította.

VI.

1. Az Alkotmánybíróság a Hdt. 1. §-ának a "Magyarországon élő" szövegrésze alkotmányellenességének vizsgálatával az Alkotmány 70/E. §-ával összefüggésben egy másik, korábbi ügyben már foglalkozott, és a 179/D/1999. AB határozatával az indítványt elutasította. Az Alkotmánybíróság ebben a határozatban megállapította, hogy a jogalkotó maga határozhatja meg, hogy milyen eszközökkel éri el a társadalompolitikai céljait, az egyes ellátási formákat pedig milyen jogosultsági feltételekhez kötheti. E feltételek meghatározásánál a jogalkotó széles körben mérlegelheti a társadalom gazdasági és szociális helyzetét. A hivatkozott ügyben az Alkotmánybíróság a külföldön élők házastársi pótlékának törvényi megszüntetése kapcsán mondta ki azt, hogy a hadigondozási ellátások jelentős része a házastársi pótlékhoz hasonló jellegű a tekintetben, hogy megállapításánál a hazai intézményrendszer fontos szerepet tölt be, a külföldön élő személyek kizárása azonban nem tekinthető olyan szabályozási technikának, amely sértené az Alkotmány 70/E. §-ában foglaltakat. (ABH 2001, 1058., 1060-1061.)

Az Alkotmánybíróság 179/D/1999. AB határozatában kifejtette a jelen ügyre is vonatkoznak, mivel az indítványozó a jelen ügyben ugyanazon törvényi rendelkezést, az Alkotmány ugyanazon szakaszának sérelmére hivatkozva kérte felülvizsgálni és megsemmisíteni. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Hdt. 1. §-ának az Alkotmány 70/E. §-ába ütközését állító indítvány tárgyában az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja alapján az "ítélt dolog"-ra tekintettel megszüntette.

2. Az Alkotmánybíróság egy korábbi eljárás keretében a Hdt. 10. §-a alkotmányellenességének kérdésében már szintén folytatott vizsgálatot. A 2/1998. (II. 4.) AB határozat a Hdt. 10. § (2) bekezdése alkotmányossági kontrollja során megállapította, hogy "[a] sérelmek eltérő jellegéből és e sérelmek lehetőség szerinti arányosításának követelményéből következik, hogy nem alkotmányellenes az, ha a jogalkotó az elvont hadigondozotti pénzellátás alapjául szolgáló, eredeti sérelmekből kiindulva a közvetlenül érintett hadirokkantaknak nagyobb térítést biztosít, mint a volt hadiárváknak. Ugyanígy alkotmányosan indokolható a térítés mértékében kifejeződő nem aránytalan megkülönböztetés a hadiözvegyek és a volt hadiárvák között." (ABH 1998, 41., 56.)

Az Alkotmánybíróság korábban már foglalkozott a Hdt. 10. § (1) és (2) bekezdései alkotmányossági vizsgálata során a térítés mértékének a törvény eredeti hatályba lépése és a módosítások közötti időszak inflációs különbözetének megtérítésére irányuló indítvánnyal is, és azt elutasította. A 217/B/1998. AB határozatában kifejtett álláspontja szerint a jogosultság mértékének ilyen irányú differenciálása a törvényhozó mérlegelési körébe tartozó döntés. "A jogszabály alkotmányossági megítélésére önmagában nem hat ki, hogy az új jogosultak belépése és az eredeti jogosultság megnyílta között inflációs hatás érvényesült. Ennek feltétlen figyelembevételére az állam az Alkotmány alapján nem köteles." (ABH 2001, 989., 995.)

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy a Hdt. 10. § (2) bekezdésének az Alkotmány 70/A. §-ába ütközését állító más indítványozói kérelmek tárgyában az eljárást korábban - ugyanazon jogszabály és ugyanazon alkotmányi rendelkezés összevetésével - már lefolytatta, és az ügyet érdemben elbírált. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § c) pontja szerint az eljárást - az indítvány fentiekben tárgyalt részében is - megszüntette.

VII.

Az Alkotmánybíróság főbb hatásköreit az Abtv. 1. §-a tartalmazza. Sem ez a törvény, sem más törvények nem biztosítanak az Alkotmánybíróságnak lehetőséget arra, hogy jogalkotást vagy törvénymódosítást kezdeményezzen. Az Alkotmánybíróság - hatáskörének hiánya miatt - az Ügyrend 29. § b) pontja alapján az indítványt e vonatkozásban visszautasította.

A határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Dr. Németh János
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István

Dr. Bihari Mihály

alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila
alkotmánybíró

Dr. Kiss László
alkotmánybíró

Dr. Strausz János
előadó alkotmánybíró

alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád
alkotmánybíró

Dr. Holló András
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyné dr. Vasadi Éva
alkotmánybíró